

Російська рулетка

Залежні від азартних ігор військовослужбовці ЗСУ завдають непоправної шкоди і собі, і своїм побратимам
» стор. 2

Не вір москалеві, ЯК ПСОВІ

Від Батурина до Бучі — 316 років постійного терору
» стор. 6—7

Неймовірна робота

Національна команда України вчетверте поспіль гратиме у фінальній частині футбольного Єврофоруму
» стор. 15

Україна молода

Середа, 3 квітня 2024 року

№14 (5978)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 39,074 грн
1 € = 42,138 грн

Тактика перемоги

Збройні сили України виграли бій у найбільшій за час війни танковій битві і продовжують засипати ворога безпілотниками
» стор. 2

Артилерія — боги війни.
Фото з сайту armyinform.com.ua.

Юрій Гудименко
ветеран, блогер

«Людина з боргами — найподатливіший інструмент для вербовки. Росіяни знають про це не гірше за нас і користуються гіперактивно. А наш боець з боргами — це просто подарунок для них. Прикладів не буде, але, на жаль, не через те, що їх немає».

■ НА ФРОНТІ

Тактика
перемоги

ЗСУ виграли бій у найбільшій за час війни танковій битві і продовжують засипати ворога безпілотниками

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Відповіддю на численні страшилки з-за «поребріка» про можливий наступ кацапів по всій лівій фронті став недавній бій у районі Авдіївки. Окупанти зібрали для прориву 36 танків, 12 БМП і тисячну колону війська. Аби розбити цю армаду, наші захисники застосували стандартну тактику оборони. Тобто за допомогою дронів-розвідників виявили штурмову групу, накрили її артилерією, а вцілілих рашистів разом з їхніми транспортними засобами «вплювали» безпілотниками FPV. Є також інформація, що вцілілі втікачі самолівдувалися на мінному полі. Точна кількість загиблих наразі не відома, але виведену з ладу «броню» вже порахували. Йдеться про втрату 12 танків і 8 БМП.

До речі, роль БПЛА на полі бою продовжує зростати, оскільки їх виробництво у порівнянні з минулим роком зросло в десять разів. «Більшість дронів, що атакували російські НПЗ, мають радіус дії від 700 до 1 тисячі кілометрів, але зараз є моделі, які можуть пролетіти понад тисячу кілометрів», — повідомив міністр цифрової трансформації Михайло Федоров в інтерв'ю німецькому виданню Welt. — Саме від розвитку безпілотних технологій залежить результат війни. Однак поки не можна сказати, хто перемагає в технологічній війні — на одних ділянках ми виграємо, на інших росіяни перевершують нас».

Тим часом повітряні бої тривають. Українські військові збили 1 квітня над Чорним морем російський ударно-розвідувальний безпілотник «Форпост». «Такі цілі у нас бувають нечасто, проте нам вдалося збити один з найдорожчих ударних безпілотних літальних апаратів, — повідомив в ефірі телемарафону речник командування Повітряних сил ЗСУ Ілля Євлаш. — Це — російський БПЛА, його вартість становить приблизно 7 мільйонів доларів. Його збила Одеська зенітна ракетна бригада».

Не знижують своєї активності й пілоти. Протягом попередньої доби авіація Сил оборони завдала ударів по пункту управління та семи районах зосередження особового складу, озброєння та військової техніки противника. У свою чергу підрозділи ракетних військ завдали удару по наземній станції управління БПЛА, засобу протиповітряної оборони, станціях РЕБ, складу боеприпасів та району зосередження особового складу ворога.

Найгарячішою точкою фронту й далі залишається Донеччина. Зараз тривають важкі бої за село Іванівське, яке розташоване недалеко від Часового Яру. Окупанти шукають слабкі місця та тиснуть на позиції ЗСУ.

Про це повідомив співзасновник та аналітик DeepState Роман Погорілий в інтерв'ю радіо NV. «Московити вже не вперше заявляють, нібито вони взяли повністю під контроль цей населений пункт, що не відповідає дійсності, — сказав експерт. — Наші військові там ведуть бої, вони стримують натиск. Але, на жаль, москалі вже зайшли на висоти Часового Яру, чого не можна було допускати, тому що начебто раніше заявлялося, що вибудовуються ІФС (інженерно-фортифікаційні споруди. — Ред.) для оборони Часового Яру загалом. Але, як ми бачимо, вони вже підбралися впритул, тому тут питання залишається відкритим».

■ ЛУДОМАНІЯ

Російська рулетка

Залежні від азартних ігор військовослужбовці ЗСУ завдають непоправної шкоди і собі, і своїм побратимам

Наталія НАПАДОВСЬКА

Петицію про обмеження роботи онлайн-казино опублікував на відповідному сайті військовослужбовець 59-ї бригади Павло Петриченко. За його словами, гральний бізнес завдає великої шкоди українській армії та українському суспільству. Петиція в рекордні терміни, менш ніж за добу, зібрала 26 тисяч голосів. Володимир Зеленський відреагував і зазначив, що в Україні буде врегульовано питання роботи цих віртуальних закладів.

Павло Петриченко просить президента ініціювати законопроект, який передбачатиме на час воєнного стану заборону азартних ігор та доступу до онлайн-казино для військовослужбовців і включатиме заборону реклами азартних ігор з використанням символіки ЗСУ та будь-якої символіки чи предметів, пов'язаних з військовою та армією. Документ має містити заборону благодійним фондам співпрацювати з учасниками грального ринку, а військовим частинам — приймати на баланс майно у вигляді благодійної допомоги від учасників грального ринку або пов'язаних з ними фізичних чи юридичних осіб, заборону ломбардам приймати дрони, тепловізори та інші схожі товари подвійного призначення й зобов'язати інтернет-провайдерів і мобільних операторів блокувати веб-сайти нелегальних казино.

«Військовослужбовці вже третій рік перебувають далеко від своїх сімей, у стресових умовах та без можливості повноцінного відпочинку, тож є особливо психологічно вразливі. Для багатьох з них азартні ігри стають єдиним способом справитись зі стресом, а тому швидко викликають дофамінову залежність та послаблюють їхній самоконтроль. Неподвинокі випадки, коли ігрозалежні військовослужбовці витрачають на ігри все своє грошове забезпечення та беруть мікрокредити, цим заводячи себе та свої сім'ї в боргову яму, або ж здають у ломбард дрони та тепловізори, завдаючи шкоди не лише собі, а й побратимам», — ідеться в петиції. Зазначимо, що проблему лудоманії визнають і в ЗСУ, і в Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАЛІ). Її керівник Іван Рудий у січні 2024 року закликав депутатів дозволити командирам батальйонів вносити своїх бійців у реєстр осіб, яким буде обмежено доступ до онлайн-казино.

За деякими оцінками,

Не грай, бо все одно програєш.
Фото з сайту hlukhiv.info.

українці програють в онлайн-казино близько 144 мільярдів гривень на рік. У співвідношенні до ВВП це 2,2% за 2023 рік. Великий відсоток тих, хто програє, — військові.

Тож абсолютна більшість української спільноти — категорична: азартні ігри та букмекерські контори під час війни мають бути заборонені. Занадто багато цивільних громадян та військових витрачають останні кошти на заздалегідь програшні надії трохи збагатитися.

Волонтери вже пишуть, що військові через емоційно-психологічні травми все частіше стають жертвами казино, це історії про те, як бійці, що влізли в борги через програші кошти, продають волонтерські тепловізори, про постійні конфлікти всередині підрозділів з лудоманами та інше. Інколи ця залежність закінчується депресією та навіть суїцидом. Страждає моральний стан військових, крім того, створюється проблема на майбутнє.

Олексій Гончаренко, народний депутат від фракції «Солідарність», пише: «Людина пробула рік-два на передовій. Отримувала там умовно від 60 до 150 тисяч гривень. Замість того, щоб купити житло, інвестувати чи просто відкласти гроші, — все прогнала. Далі повернувся назад у цивільне життя — і нічого не має. Підвищене відчуття справедливості. Нерозуміння суспільства плюс відсутність майна створюють із неї ідеальну мішень для кримінального світу».

Питання онлайн-казино під час війни значно глибше, ніж здається. «Багато російських онлайн-казино таргетують рекламу, аби отримати доступ до персональних даних військовослужбовців та інших громадян, що несе безпосередню загрозу національній безпеці нашої держави. Борги військовослужбовців з ігровою залеж-

ністю також можуть стати елементом тиску з боку спецслужб країни-агресора», — пише автор петиції Петриченко. Відомий блогер Юрій Гудименко додає: «Людина з боргами — найподатливіший інструмент для вербовки. Росіяни знають про це не гірше за нас і користуються гіперактивно. А наш боець з боргами — це просто подарунок для них. Прикладів не буде, але, на жаль, не через те, що їх немає».

Як вирішувати цю проблему — думки розділилися. Приміром, Андрій Омелеченко, власник компанії TedeeUa, переконаний: «Заборона — це найгірший шлях у роботі із залежностями. Заборона не вирішує питання алкогольної залежності, наркозалежності та ігроманії».

Якщо людям заборонити легальні шляхи — знайдуть нелегальні... Після гучних скандалів, пов'язаних із гральними компаніями, та відповідних кроків з боку наглядових органів обсяги податкових надходжень від грального сектору різко вирости. І противники будь-яких обмежень вважають це «добром» для суспільства.

Бізнес азартних ігор легалізували тільки в 2020 році, але на сьогодні ми маємо практично безконтрольний ринок. Профільний закон містить обмеження щодо змісту реклами азартних ігор та місць її розповсюдження (наприклад, не можна це робити в громадському транспорті, на білбордах, транслювати по радіо вдень, а також подібна реклама «не повинна формувати думку, що в азартній грі легко виграти»). Однак на практиці ці обмеження не працюють. Зовсім. Реклама грального бізнесу невпинно росте, а всюдисущий ІІІ (штучний інтелект) додає їй алгоритм, який буквально робить людей залежними.

Соціальний військовий

психолог Олег Покальчук зазначає: «Війна не наділяє людей новими рисами, але посилює наявні. Якщо в людини є схильності до залежностей, то на війні вона матиме більшу спокусу грати або вживати алкоголь. Особливо вразливими до травм війни є самотні військові. Їм нема про кого піклуватися, кому надсилати гроші та з ким тримати комунікацію поза фронтом. Медіа та командири не обцяють їм життєвого успіху, а реклама обцяє: два кроки — і ти багатий».

З початком війни рекламний ринок спортивний, проте частка «азартного» сегменту від загального хронометражу всіх категорій реклами на ТВ у 2024 році зросла до 3%, тобто перевершила довоєнний рівень утричі. Причому реклама на користь грального бізнесу, за даними Інституту масової інформації (ІМІ), в стрічках новин популярних онлайн-медіа зросла з 12,4% до 16,4%.

Юрій Гайдай, старший економіст Центру економічної стратегії, нагадує: «Сьогодні маємо вал обурення гральним бізнесом у соцмережах, спричинений масовою незаконною рекламою азартних ігор. Завдання держави — контролювати, щоб цієї реклами не було багато і щоб вона не була спрямована на вразливі категорії населення».

Цинізм ситуації в тому, що гральний бізнес навмисно спрямовує свою рекламу на військовослужбовців, використовуючи символіку ЗСУ у своїх онлайн-казино та «відбілюючи» свою діяльність по жертвами на армію.

«Азартні ігри на час військового стану треба заборонити. Їхні податки нівелиються зламаними життями бійців. Жодні донати онлайн-казино не компенсують шкоди, якої вони завдали армії», — резюмує молодший сержант 59-ї ОМШБР Павло Петриченко. ■

■ ІНТЕГРАЦІЯ

Львівський транзит

Масовані обстріли рашистами прикордонних регіонів знову змушують українців покидати рідні домівки

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Активізація боїв на сході та півдні, а також нескінченні обстріли прикордонних населених пунктів змушують місцевих жителів переїжджати у більш безпечні місця. Частина з них прямує до країн ЄС, але як мінімум 50-60 вимушених переселенців щодня обирають для прихистку Львівщину. Лише від початку цього року область прийняла 2 тисячі 248 евакуйованих, які прибули залізницею. Але ж є й ті, хто дістався автобусом або приватним транспортом. Тобто насправді кількість біженців на порядок вища.

До статусу транзитного хабу регіон призвичаївся давно, тому і сьогодні готовий упоратися з новою хвилею біженців. Ще на початку великої війни у місті відновили покинуті гуртожитки, вклавши у цей проєкт 800 тисяч гривень. Наразі тут є 9 тисяч місць-помешкань для ВПО. «Будуємо ми і нове житло, — повідомив ЗМІ заступник голови Львівської ОВА Олександр Кулепін. — Уже було реалізовано вісім проєктів, де створили близько 3 тисяч місць. Ще 1,5 тисячі місць отримаємо завдяки трьом проєктам, що реалізуються у двох наших громадах».

Наразі на Львівщині проживають 230 тисяч мешканців з різних регіонів країни, які офіційно отримали довідки ВПО. Реальну ж кількість встановити важко, оскільки далеко не всі переселенці потребують допомоги від держави чи місцевих органів влади. Більшість знаходять житло самостійно і швидко інтегруються в нові умови.

Не зменшується сьогодні й число тих, хто через Львівщину виїжджає на

чужину або їздить до родичів, які там проживають тривалий час. Саме тому в області намагаються збільшити кількість митних пропусків і пунктів перетину для автомобільного та залізничного сполучення.

«Так само ми вболіваємо за збільшення пасажирських перевезень, — каже Олександр Кулепін. — У 2023 році відкрили одне сполучення, Львів—Варшава, яке не працювало 18 років. А також створили гілку Чернівці—Львів—Варшава з пересадкою у Раві-Руській. Там же відновили вісім кілометрів колії від кордону до Рави-Руської, аби люди пересаджувалися на станції. І створили умови для митної та прикордонної перевірки пасажирів».

Знайти роботу переселенцям сьогодні у Львові нескладно, оскільки центр зайнятості має чимало вакансій. Траплялися періоди, коли запитів на робочі руки було у п'ять разів більше, аніж бажаних зайняти вільні місця. Втім ця ситуація є, скоріше, негативним, аніж позитивним фактором. По-перше, з початку війни за кордон виїхало чимало місцевих жителів. А по-друге, чоловіки призовного віку, які не бажують йти на фронт, почали масово зніматися з офіційного обліку. У підсумку на колись суто чоловічих посадах усе частіше працюють жінки.

У регіоні також украй зацікавлені затримати на батьківщині молодь, яка сьогодні навчається у професійно-технічних училищах. Попит на молодих фахівців мають релоковані з інших регіонів підприємства, а також іноземні компанії, що розвивають на Львівщині різні інвестиційні проєкти. ■

■ ПРИРОДООХОРОНА

Де степ з вітрами розмовляв

На березі Тясмину створять ботанічну пам'ятку природи «Ковила волосиста»

На Черкащині для охорони залишків українського степу буде створено тепер ботанічну пам'ятку природи «Ковила волосиста».

Фото Київського еколого-культурного центру.

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині Кам'янська міська рада погодила створення пам'ятки природи «Ковила волосиста» на березі тамтешньої річки Тясмин. Про це повідомляють у Київському еколого-культурному центрі, який виступив ініціатором створення цієї ботанічної пам'ятки. Все задля охорони червонокнижної рослини, котра там росте.

«Ми дуже вдячні за це депутатам та керівництву Кам'янської міської ради, а особливо заступнику міського голови Василю Максименку, і сподіваємося,

що вже в цьому році це місце стане заповідним», — наголошують у Київському еколого-культурному центрі.

Крім того, тут, на берегах Тясмина, планується зробити екскурсійні маршрути для «зелених туристів», які переймаються красою черкаського краю та фотографуванням рідкісних рослин.

Нагадаємо, що ковила волосиста занесена до Червоної книги України, оскільки через розорювання степових ділянок, забудову, терасування та заліснення степових схилів є доволі рідкісною рослиною. ■

■ ПІДТРИМКА

Далека Японія близька українським журналістам

Благодійники з Країни Східного Сонця активно допомагають друкованим медіа в Україні

Сергій ШЕВЧЕНКО

Громадський діяч і редактор Джунічі Ковака та його однодумці з Японського фонду майбутніх поколінь (Japan Offspring Fund), чий офіс розташований у Токійській агломерації, ніколи не бували в редакції газети «Україна молода». Так само й жителі південних префектур Країни Східного Сонця — працівники корпорації Green соор — не зустрічалися раніше з газетярками в київських редакціях. Але після війни, вірять столичні медійники, — неодмінно буде така можливість в іноземних партнерів.

Коли друзі України з міст Сайтама, Фукуока, Хіросіма, Нагасакі, Кумамото зможуть завітати до Києва, їх чекатимуть тут як бажаних гостей. Журналісти з творчої спільки, ветерани преси, газетярки з Овруча на Житомирщині, інші колеги з низки областей вдячні японцям, які серед перших із 2022 року підтримали українську пресу й далі їй допомагають.

У час агресивної війни, яку розпалала московія, чимало друкованих видань опинилися у скрутні через економічні труднощі. Тоді на допомогу прийшли не лише колеги з європейських організацій інформаційної сфери, а й друзі-японці, яких згуртував Джунічі Ковака. Саме завдяки міжнародній співпраці більш

У корпорації Green соор пишуться відзнакою Національної спілки журналістів України (м. Фукуока, Японія, 2022).

як три десятки редакцій на прифронтових і деокупованих територіях України відновили випуски своєї періодици.

— Спільним рішенням партнерів — Національної спілки журналістів України і Всеукраїнського благодійного фонду «Журналістська ініціатива» — частина японських фінансових пожертв надійшла насамперед редакціям у Донецькій, Харківській, Херсонській, Запорізькій та

деяких інших областях, — зазначила Людмила Мех, засновниця й президентка ВБФ «Журналістська ініціатива». — Особисті зусилля пана Коваки гідно оцінили: за нашим поданням він став учасником національного конкурсу «Благодійна Україна-2022» й переміг у спеціальній номінації «Медіа і добродіяльність».

— Днями з японських пожертв надано підтримку також і авторитетній газеті «Ук-

Джунічі Ковака в офісі Японського фонду майбутніх поколінь (м. Сайтама, 2022).

раїна молода», — повідомив голова НСЖУ Сергій Томіленко. — За цю допомогу журналістській об'єднанню вдячні насамперед корпорації Green соор. Триває також наша співпраця і з основними — європейськими — донорами. Загалом упродовж двох останніх років спрямовано фінансування на понад 400 зарплат

медійникам — учасникам творчих проєктів спілки. Також нині в Україні загальний щомісячний тираж прифронтових медіа становить 350 тисяч примірників. Це означає, що наші спільні зусилля дієві і що партнерська співпраця та міжнародна солідарність дуже важливі, як важлива сама журналістська професія. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

Спонтанно погарячкувати — це вже не про сьогоднішнього Володимира Зеленського. Нині він робить те, що сплановано. Як і що саме задумано? Це інші питання. Вони додають інтриги в масштабне кадрове перезавантаження, котре президент Володимир Зеленський запустив на початку лютого гучною заміною головнокомандувача Збройних сил України Валерія Залужного на Олександра Сирського. Залужного президент відправив працювати послом у Великій Британії.

Процес сьогоднішніх кадрових переміщень можна піддавати різній оцінці, й усе буде близьким до істини. З одного боку, це виглядає як виведення з-під удару певних персон, з іншого — ротація вибудовується під главу ОП Андрія Єрмака.

Минулого тижня основні обговорення кадрових змін стосувались екссекретаря РНБО Олексія Данілова та радників офісу президента.

Зрозуміло, що треба міняти всю канцелярію і переводити її саме в такий статус — канцелярії, а не якогось незрозумілого пафосного офісу. Там мають працювати секретарі й секретарки, перекладаючи папірці з місця на місце й не претендуючи на представництво України на міжнародній арені.

Також кадрові зміни найближчим часом очікуються й у Кабінеті Міністрів.

Не Хуесм єдиним

Отже, відкрив березневий список звільнених посадовців уже колишній секретар РНБО Олексій Данілов. Журналісти одразу ж вирішили, що Данілов розплатився своєю посадою за те, що нібито образив спецпредставника Китаю Лі Хуея, перекутивши його ім'я в телеєфірі. Хоча з ким не буває.

В офісі президента України Володимира Зеленського заперечили, що звільнення Олексія Данілова пов'язане з тим, що він образив спеціального представника лідера Китаю Сі Цзиньпіна, коли перефразував ім'я Лі Хуея в ефірі національного телемарафону.

«Ні, безумовно, ні. Це дуже дрібно якимось. Це неможливо», — запевнив журналістів заступник керівника ОПУ Михайло Подоляк.

Новим секретарем РНБО призначено голову Служби зовнішньої розвідки Олександра Литвиненка. Як запевнив Подоляк, його кандидатуру ухвалено через потребу посилити аналітичну складову РНБО.

Олексія Данілова, за словами президента Зеленського, відрядять послом до Молдови.

Більше не ходи в мій горщик

Цікавим, з погляду пристрасті президента до давніх друзів і партнерів, виглядає звільнення Зеленським Сергія Шефіра.

Співзасновник студії «Квартал 95» Сергій Шефір був в офісі президента України першим помічником Володимира Зеленського з 2019 року, коли Зеленський став президентом. Він давній товариш і бізнес-партнер Зеленського: разом вони грали в команді КВК «Запоріжжя—Кривий Ріг—Транзит», а потім заснували «Квартал 95». Крім Шефіра, Зеленський також звільнив заступників керівника ОП Олексія Дніпрова та Андрія Смирнова, призначивши замість них Олену Ковальську та Ірину Мудру.

Також у рамках «перезавантаження влади» без своїх посад залишилися уповноважена з питань забезпечення прав захисників України Альона Вербицька, позаштатна уповноважена з питань волонтерської діяльності Наталя Пушкарьова та позаштатні працівники — Михайло Радущкий, Сергій Трофімов та Олег Устенко.

У команді президента ще не вирішили, чим надалі займатиметься екзаступник голови офісу президента Андрій Смирнов. Водночас інший звільнений заступник ОП, Олексій Дніпров, уже незабаром може стати ректором одного з українських

вишів. Звільнення з ОП — особисте бажання Дніпрова.

Звільнив на запит суспільства?

З чим пов'язується така кадрова чистка? Зрозуміло, якщо за два останні роки зі своєї волі цього не сталося, то можна припустити, що на ці кадрові ротації вплинули західні партнери. Однак, найімовірніше, це лише одна з причин.

Нагадаємо, Андрій Смирнов — доволі скандальна політична фігура в нинішньому ОП. ЗМІ називали його людиною попереднього глави офісу — Андрія Богдана. Дехто асоціював із російським діячем і колишнім заступником глави адміністрації президента віктора януковича андрієм портновим.

Тож частина українського суспільства сприймає відставку Смирнова як досягнення власних результатів у невпинній і рішучій боротьбі з корупцією та залишками злочинної влади попередників у команді Зеленського. До речі, придворні коментатори й політологи прибічно так у подальшому й по-

Імовірно, президент Володимир Зеленський, вважає, що персонажі, з якими він прийшов до влади в 2019 році, до певної міри мають бути замінені з огляду на те, як трансформувався він сам.

даватимуть та пояснюватимуть ці звільнення.

Так само, як вони інтерпретують на міжнародній арені результати успішної боротьби з корупцією в Україні як такі, що досягнуті, але ми знаємо, що насправді вони реалізовані десь у метафізичному просторі, а не в буквальному і реальному вимірі.

Однак питання кадрових чисток наразі оцінювати зі стовідсотковою істиною неможливо. Політологічно на них потрібно дивитись із плином певного часу та аналізувати з точки зору тих дій і заходів, які реалізовуватиме офіс Зеленського стосовно внутрішньої політики.

Тож наразі ми можемо лише зазначити, що Смирнов відповідав за питання організації міжнародного кримінального трибуналу щодо російської федерації, і Україна повинна була вийти на узгоджений результат до кінця минулого року, але так і не вийшла на нього. Тому, здавалося б, логічно, що через недопрацювання на такому відповідальному напрямі його попросили завершувати свою каденцію і — на вихід. Але звільнення сталося не наприкінці минулого року, а аж у

ВІДДІЛ КАДРІВ

Автократія міцніє

Новий початок для оновленого короля?

Весняний круговорот кадрів у закутках президента.

березні поточного.

Та й, об'єктивно, питання міжнародного арбітражу не перебувають винятково в компетенції української влади. Цей рух потребує чималих дій з боку наших міжнародних партнерів, які орієнтуються аж ніяк не на Смирнова. Вони, швидше, дивляться на те, наскільки реалістичним є сам момент і процес притягнення до відповідальності країни-окупанта.

Штани стали замалими

Імовірно, президент Володимир Зеленський, розуміючи, що й етап, і колектив, і команда людей, з якими він прийшов до влади в 2019 році та яких вважав близькими до себе, — до певної міри мають бути замі-

ня в офісі, але ми його не бачили й не чули. Тому важко зробити аналіз того сегмента, за який він відповідав.

Наразі ж його відсутність на Банковій надає йому певною мірою додаткової свободи, щоб займатись своїми справами. А може, й справами президента, але вже поза прицілом ЗМІ та суспільства.

З іншого боку, ймовірно, Володимир Зеленський перестав дослуховуватись до його порад, — і це також є закономірним результатом. Однак найцікавішим не лише в цій історії свіжих кадрових чисток, а загалом у кадровій політиці президента є не ті люди, котрі були й котрих він позвільняв, а та політика чи та відповідальність, у якій

ному: «Дякуємо!», «Як ми без вас?» і таке інше. І це теж певною мірою сигнал.

Данілов — усе-таки людина яскрава, лідерського типу, яструб у владі, доволі гострий на слово, потурає і відповідає людським запитам на як мінімум вербальну розправу і домінування над ворогом. І от він зникає з медійного простору зі своєї посади й ніхто за ним не жалкує, не плаче. Теж цікаве ставлення до суб'єкта.

Весняне пересівання для нової стратегії

Загалом, наразі, найімовірніше, йдеться про комплексний перегляд Володимиром Зеленським людей, яким він довіряє. Іде серйозне перегрупування їх. Аби повністю виключити момент впливу на ухвалення ним рішень тих персонажів, котрі раніше в силу історії, в силу подій, які були спільно пережиті, мали вплив і мали можливість догукатись, щось сказати — й він повинен був враховувати їхню думку.

І це може бути, як варіант, підтримане більшістю з них рішення перших днів повномасштабної війни: йдемо до кінця — до кордонів 1992 року на нові рішення — тимчасово заморожуємо конфлікт, аби підлікувати всю країну і підсилити себе.

Тож сьгодні ми маємо ситуацію, в якій відбувається зміна чи виключення цих людей із лав наближених і заміна їх на інших.

Хоча можна подивитись на ситуацію й інакше. Офіс президента — це все-таки та інституція, яка забезпечує роботу президента, й формально вона не має впливати ні на роботу Кабміну, ні на роботу Верховної Ради. Але ми допускаємо, навіть споглядаємо, що в ОП можливостей та впливу трохи більше, ніж у, припустимо, виконавчої гілки влади.

Але ж на своїй посаді залишається Єрмак. І може бути, що кадрове зачищення-реформатування здійснено саме заради його комфорту. Щоб ніхто, лише він цілодобово був наближеним до вух президента й щоб він одноосібно міг заплітати мізки гаранта, як потрібно головному канцлеру. ■

президент залишається відданим принципам «моя команда є найбільш близькою до мене». Він її змінює й очікує від неї чогось більшого, ніж було раніше. А чогось більшого — це, очевидно, безапеляційне, безумовне слідування тим його побажанням і намірам, котрі він вважає єдино правильними.

Цікаво й те, як ця політика буде реалізована і змінить наше життя. Бо лідерство не міняється, а команда менеджерів до певної міри змін зазнає. А значить, найвірогідніше, попередні не розділяли якісь певні принципи, що сьгодні властиві чи домінують в офісі президента. І ми не знаємо, в чому проявляться ці кадрові зміни — чи в жорсткості всередині країни, чи в рішучості пана Подоляка та інше.

Тобто цей спектр змін нам потрібно буде ще якимось чином засвоїти.

А те, що стосується пана Смирнова, наразі виглядає як історія про заспокоєння частини суспільства. Мовляв, ви цього давно хотіли — нате вам.

З іншого боку, цікаво, що реакція суспільства на відставку голови РНБО Олексія Данілова була спокійною. Ніхто не писав дописи такі, як Залуж-

Володимир СЕРГІЙЧУК,
завідувач кафедри історії
світового українства Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор історичних наук, професор

■ ЯК ЦЕ БУЛО

Повчіться в націоналістів

Українці Криму хочуть додому

Десять років тому, 9 березня 2014-го, в окупованому російською армією Сімферополі сталася найбільш значуща подія українського спротиву в ті трагічні дні: тисячі українців півострова прийшли з синьо-жовтими прапорами до пам'ятника Тарасу Шевченку. Справді, після того, як 26 лютого кримські татари необачно зняли блокаду Верховної Ради республіки, політична ситуація там вкрай загострилася, оскільки заздалегідь спланована московією військова операція по захопленню влади шокувала місцеве населення.

Це можна було бачити 2 березня, коли місцеві українські активісти спробували підняти на протест законно послушних кримчан. Акція не мала широкої підтримки мешканців, бо, вони, насамперед, не відчували рішучих дій Києва щодо злочинних дій нібито невідомих нікому «зелених чоловічків». До речі, в такій ситуації опинилися тоді й заблоковані на півострові наші військові, котрі чекали на бойові накази з столиці від свого нового верховного головнокомандуючого.

І ось тоді українська громада Криму з власної ініціативи закликала співвітчизників до акції протесту на 9 березня, в день народження Великого Кобзаря — того, хто залишив нам і всім поневоленим народам вічний заповіт: «Борітеся — поборете! Вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава і воля святая!».

Так, ця подія тоді струснула Крим, люди посмілилися й стали проявляти власну позицію в обороні своїх прав на своїй землі. Тут би потужний імпульс підтримки з Києва й від гарантії Будапештського меморандуму 1994 року.

На жаль, через внутрішні торги за урядові посади в Києві затрималися на вчасну реакцію щодо відвертої агресії того гаранта, якому ми за згодою інших, в першу чергу США, передали ядерні боеголовки й частину літаків і ракет, які там ніхто не порізав, як це було зроблено на очах усіх в Україні. Але американський президент Обама виявився далеко не рівним за масштабністю планетарного мислення державного діяча — в нього не виявилось мужності проявити якості світового лідера. Очевидно, його більше вабили лаври «голуба миру».

Саме ця неувага гарантів Будапештського меморандуму, насамперед до кримського питання, дозволила росії не тільки провести незаконний референдум, а й в авральному порядку включити півострів до свого складу й вислати вивільнені сили для організації збройного заклоту в Донбасі. Як відомо, це призвело до російсько-української війни, яка триває з 2014 року.

Для українців Криму залишалося з того часу тільки мріяти про повернення на рідну землю, якою для них став півострів. А це відчуття в них чітко проявилось ще в XVII столітті, коли вони відмовлялися переселятися на Велику Україну, хоч до цього їх і примушували наші запорожці. Скажімо, 1675 року, як описано в літописі Самійла Величка, кошовий Сірко привів до Перекопу 7 тисяч українців півострова й зажадав від них: «Хто хоче, ідіть з нами на Русь, а хто не хоче, вертайтеся до Криму».

Ті українці, котрі народилися в Україні, виявили бажання повернутися до своїх батьківських осель, а ті, хто появився на світ в неволі й предки їхні спочивали вічним сном уже в кримській землі, — таких виявилось три тисячі — «відповіли, що мають уже в Криму свої осідлиська й господарства і через це краще там бажують жити, ніж у Русі, нічого свого не маючи»...

Сірко дозволив їм повернутися до їхніх рідних домівок. Але коли вони відійшли до горизонту, то послав тисячу молодих козаків, аби «всіх їх без найменшого милосердя вибити та вирубати щент...». А потім і сам, «сівши на коня, скочив туди, де виконували його наказ. А приїхавши туди й побачивши, що його волю виконано, подякував козакам, що трудилися в тому, й вимовив до мертвих трупів такі слова: «Простіть нас, брати, а самі спіте тут до страшного господнього суду, ніж би мали розмножуватися у Криму поміж бусурманами на наші християнські молодецькі голови, а на свою відвічну без хрещення погибель».

Ці нещасні справді вже не могли розмножуватися в Криму, але ті 720 тисяч, про яких 1666 року свідчив турецький мандрівник Евлія Челебі, таки продовжували рід людський на півострові. Щоправда, хоч кров у їхніх жилах текла українська, та молилися вони вже аллаху — після подібних запорозьких набігів українці півострова масово перейшли в мусульманську віру. Тільки таким чином вони могли уберегти себе від розправ шибайгологового кошового Сірка.

Але українська кров перенесла наші традиції й обряди в побут кримського населення — і корінного, і прийшлого ординського. Тужливі українські мотиви вплелися в мелодії вигнаних росією до Туреччини кримських татар, які й досі звучать у їхніх поселеннях на південному узбережжі Чорного моря.

У той же час нібито якась невидима сила знову притягувала українців до Криму. Цьому сприяло й те, що на місце кримських татар, що тікали до

9 березня 2014-го в окупованому Сімферополі тисячі українців півострова прийшли з синьо-жовтими прапорами до пам'ятника Тарасу Шевченку.

Фото з сайту islam.in.ua.

російський перепис. Наприклад, з його даних дізнаємося, що в Сімферополі українців усього 3.399, але вихідців з таких українських губерній, як Волинська, Катеринославська, Київська, Подільська, Полтавська, Харківська, Херсонська та Чернігівська нараховувалося 6.314. А якщо врахувати ще уродженців Бесарабської, Воронежської, Гродненської, Курської губерній, а також Облесті Війська Донського — 1936... Не треба забувати і про вихідців із Кубані та Чорноморщини — їх усіх, як правило, записували руськими.

Подібна картина була і в Севастополі та інших містах Криму. Теж детально проаналізувавши міграційні процеси, видатний наш географ Степан Рудницький перед Першою сві-

кримської Каліфорнії була автоматично знята з порядку дня.

У той же час покинуті кримськими татарами землі, сади й виноградники необхідно було комусь обробляти. Відтак москва змушена була переселити в Крим далекі до аграрних проблем цього півострова людей із російської глибинки, як і частину колгоспників польських областей УРСР. І саме українські хлібороби, як зазначається в тогочасних документах, змогли швидше адаптуватися до місцевих умов і сумлінно поставилися до обробітки кримської землі. Однак українців після 1944 року аж до 1954 більше на півострів не переселяли.

На відміну від них російські переселенці виявилися не готовими замінити кримських татар, бо довго не за-

звучала українська мова у виступі секретаря Джанкойського райкому партії Куца. Після нього українською говорили секретар обкому партії Чирва, секретарі Сакського й Кіровського райкомів Кулик і Лисий. Їх підтримав перший секретар обкому Василь Комяхов, котрий у заключному слові, теж українською, заявив: «Це вперше на зборах обласного партійного активу. Ми вважаємо, що це цілком правильно і законно. І думаємо, що було б також правильно, коли б товариші, які володіють українською мовою, виступали в районах, колгоспах, радгоспах, машинно-тракторних станціях, на підприємствах, у творчих організаціях, наукових установах, в школах і вузах. Це тому, що в Криму 250 тисяч осіб українського населення».

Щоправда, занадто активна українізація Криму з боку Василя Комяхова була зупинена грізним окриком з москви, відтак процеси поширення освіти українською були вже з 1958 року загальмовані, а потім і взагалі припинені. Що, однак, не вплинуло на зростання переселенського потоку з теренів УРСР на півострів: перепис 1989 року засвідчив тут присутність 625.919 українців. Саме вони, а також ті нащадки наших предків, хто був у Криму і Севастополі московською владою протягом XX століття записаний до росіян, 1 грудня 1991 року проголосували більшістю на підтримку Акту про державну незалежність України.

Вони й готові були підтримувати її, чекали допомоги. Проте наша стара-нова влада не усвідомила свого завдання, як можна через мудру політику назавжди заякорити Крим у складі України. Не вдалося зібрати достатньої кількості зрілої політичної еліти на київських пагорбах, яка десять років тому швидко відреагувала б на події на півострові. Відтак значній частині українців довелося в 2014 році залишити вже обжитий Крим.

Сьогодні вони готові повернутися до рідних домівок на півострові. Чекають не тільки звільнення їх від російських окупантів Збройними Силами України, а й продуманого й вивіреного плану дій центральної влади щодо відродження нашої державної влади в Криму — в кожному населеному пункті. З поіменним складом її представників.

Як це треба робити — можна повчитися в українських націоналістів, котрі до 15 вересня 1941 року завдяки своїм похідним групам, просуваючись услід за гітлерівськими військами, зуміли організувати свою владу в 12 областях, звільнених від більшовиків. ■

Нібито якась невидима сила знову притягувала українців до Криму.

Туреччини, імперія дозволяла вселятися нашим козакам. Може й справді виведені за триста років на півострів ті два мільйони українців залишили невидиму ауру, яка не просто кликала пам'ять про них, а й мала доповнюватися присутністю нових хвиль нашого етносу.

Зрештою, військово-морські сили росії на Чорному морі формувалися саме за рахунок колишніх запорожців. Скажімо, в реляції Потьомкіна до Катерини II від 19 липня 1788 року зазначається, що під час здобуття Чорноморського узбережжя російський флот складався «з 200 менших гребних суден, в кожному по 60 запорожців... цими суднами керують запорожці, котрих тепер 20.000 на чолі з їх отаманом Сидором Білим».

Наповнення українцями Криму буде продовжуватися і в наступні роки, і це буде відбиватися на сприйнятті півострова чужинцями. Скажімо, французький маршал Мармон, переїхавши Крим у 1834 році, писав: «Зо всіх приємностей, якими нас оточували, я був особливо зворушений козацькою піснею, і найбільш прекрасні голоси співали сумні, меланхолійні пісні, наповнені солодкою мелодією».

Щоправда, таємний наказ Катерини II про необхідність докласти максимум зусиль, аби українців «делікатним способом» зросійшити, ніколи не відмінявся, а був прямою дією, особливо коли на фоні регулярних завоювань неслов'янських етносів необхідно було наголошувати про збільшення саме великоросів.

Така можливість з'явилася 1897 року, коли відбувався перший все-

товою війною зробив ось такий висновок: «Основна маса етнографічної мозаїки Криму нині без ніякого сумніву українська. На 1914 рік оцінюють кількість українців на 65 відсотків, великоросів не звиш 12 відсотків».

Саме це й спричинилося до вибуху українського національно-визвольного руху в Криму в 1917 році, центром якого став Севастополь, де відбувалися великі маніфестації моряків і робітників під синьо-жовтими прапорами. І де вони, зрештою, були підняті на кораблях Чорноморського флоту як свідчення присяги самостійній Українській Народній Республіці. А це послужило й підставою для того, що проросійська кримська влада восени 1918 року попросилася в лоно Української Держави.

Зрозуміло, що коли більшовицька москва остаточно підпорядкувала собі Крим, то вона в 1920-х — 1930-х роках, хоч і на деякий час допустила на півострові українізацію, але не допустила туди переселення хліборобів з УСРР. На родючих землях степового Криму москва організувала єврейське землеволодіння через створення Фрайдорфського національного району як основи майбутньої кримської Каліфорнії.

Втілення цього проекту відновилося з початком 1944 року, коли, за свідченням більшовицького терориста Судоплатова, американські євреї пообіцяли Сталіну велику позику для відбудови народного господарства. З цією метою й виселили кримських татар, щоб звільнити місце для заселення нових господарів кримського півострова. Але оскільки обіцяних грошей не виявилось, то й проблема

тримувалися на півострові: зокрема, витративши так звані підйомні кошти на переїзд і облаштування на новому місці, вони, як правило, поверталися в свою глибинку, де їм звично було доглядати льон, картоплю й капусту.

Крим тимчасом занепадав, що й змусило Хрущова запропонувати урядові росії передати півострів Україні для відновлення його господарства — це й було здійснено відповідно до тогочасного законодавства в 1954 році. Водночас влада УРСР добила зменшення союзних нарядів оргнабору в північні й східні райони СРСР, переадресовуючи ці ресурсні потоки в Крим, де необхідно було відновлювати зруйноване ще під час війни народне господарство.

Уже в 1955 році з Київської області сюди переїхало 150 родин, з Сумської — 591, Черкаської — 258, Вінницької — 500. З 1957 року розпочинається масове переселення до Криму вихідців із західноукраїнських областей. Наприклад, протягом того року передбачалося відправити з Волинської області 600 родин, Рівненської — 100, Дрогобицької — 600, Станіславської — 950, Львівської — 300, Тернопільської — 1150 і Чернівецької — 500. З цього приводу в Сімферополі відбулася спеціальна нарада, на якій уряд УРСР затвердив план будівництва житла для цих переселенців. Як результат — станом на 1 січня 1958 року з плану 6.000 на півострів з материкової України прибуло 6.100 родин, а всього за 1955 — 1957 — 39.878.

Цей потік зростав і тому, що 12 березня 1957 року на зборах Кримського обласного активу вперше про-

Борис ВАСИЛЬЧЕНКО, учасник Другої світової війни

Терор і московія — поняття невіддільні впродовж усього існування імперії зла. Терор московія здійснювала по-різному: а) терор фізичний; б) терор моральний; в) терор із депортацією населення.

Хто краде і пиячить — той москаль

Терор фізичний (фізичне знищення населення підкореної країни). З моменту Батуринської різанини 2 листопада 1708 року і до сьогодні цей терор то стихає, то знову посилюється, але триває безперервно, ось уже триста шістнадцятий рік поспіль. Але спочатку був 1169 рік.

Син мерянки та блудного князя Юрія Андрій із поселення Боголюбово. Це він зруйнував та вирізав Київ і вкрав ікону Вишгородської богоматері, яка нині є головною іконою московії. Ну який же москаль не краде та не пиячить? Скульптурний портрет роботи Герасимова, відновлений по черепу цього злодія-князя, який розташований в історичному музеї України в Києві, вказує, що його походження не є слов'янським.

За деякий час київські князі розгромили війська Андрія, а його самого вбили свої ж у Боголюбово. Після того Україна-Русь жила відносно спокійним життям аж до Батурина...

А батечка Андрія, Юрія Долгорукого, з легкої руки таваріща сталіна нарекли засновником Москви у 1147 р. Чергова московська блекота. «Селище Москва почало заселятися племенами моксель із 1272 року, а удільне Московське князівство з'явилося в 1277 році. Саме хан Золотої Орди Менгу-Тимур, а не Юрій Долгорукий, став справжнім засновником Москви і Московського улусу... А першим московським князем став Чингісид Данило». (Володимир Білінський. «Країна Моксель, або Московія». Книга перша. С. 157, 201).

А потім була жахлива ніч 2 листопада року 1708-го. У столицю гетьманської держави ввірвалася людиноподібна потвора — москаль. Стрільці не спиналися навіть перед православними святинями — розбивали двері, закидали у вікна факели.

Лизогубівський літопис повідомляє: «...Військо зающене, а особливо солдати, понанивавшись (адже скрізь була велика кількість всякого напою), кололи людей і рубали... вогонь обійшов все місто, хто сховався — теж постраждав; мало хто від вогню врятувався, і тільки одна хатка... уціліла».

Французькі часописи вийшли тоді з промовистими заголовками: «Страшна різанина», «Руїна України», «Жінки і діти на вістрях шабель», «Всі мешканці Батурина, не озирючись на вік і стать, вирізані, як наказують нелюдські звичаї москалів», «Меншиков уживає засобів московського варварства». Про це читаємо в роботі Сергія Павленка «Загибель Батурина 2 листопада 1708 р.».

Загарбників слова — омана

Тим часом працівники Батуринського музею-заповідника розповідають таку історію. Коли було винищено все населення гетьманського міста, до Меншикова привели бабусю, яка незрозуміло як урятувалася. На запитання «генераліси-

муса» бабуся розказала, що в момент біди вона стояла в хатині перед іконою і молилася. Раптом забіг у хату солдат, побачив, що бабуся молиться, і пощадив її.

Меншиков спитав, чи могла би бабуся показати того солдата, гарантуючи на словах недоторканність обом. Жінка погодилась, Меншиков вишикував усіх солдат, і бабуся показала на свого рятівника. Літню жінку тут же зарубали, а солдата повісили. («Не вір москалеві, як псові!» Б. Стельмах.).

Після Батуринської різанини імперія зла виграла нові види терору. В 1768 році московити по-зрадницькому запросили до себе ватажків гайдамацького руху в Україні Гонтю та Залізняка, пов'язали їх і віддали на страшні муки польським каттам.

«Найбільше повстанців загинуло у Кодні (тепер Житомирська обл.), де... було страчено 3 тис. чол. Після припинення страт кожного десятого захопленого в полон повстанця «значкували» — відрубували праву руку і ліву ногу або ліву руку і праву ногу». (Енциклопедія).

Далі настала черга Запорозької Січі. Ця, за визначенням К. Маркса, «козацька християнська республіка» була знищена рабсько-кріпосницькою московією, а її «цариця поміж шлюх та шлюха між цариць» (Байрон) у маніфесті про ліквідацію писала: «Нет теперь более Сечи Запорожской в политическом ее уродстве, следовательно же и козаков сего имени».

А останній кошовий Січі Петро Іванович Калнишевський (1690—1803) у свої 85 років був заарештований і кинутий у кам'яний мішок на Соловках, де в темряві, нечистотах, сирості просидів 25 найтяжчих у своєму житті років.

Відправляли у заслання людей і народи, чинили терор

Поруч із терором фізичним московія застосовувала моральний та інші види терору. Десять років в умовах солдатчини провів Тарас Григорович, понад рік у Петропавлівській фортеці — Микола Костомаров. Автор гімну «Ще не вмерла України» Павло Чубинський (1839—1884) за свою патріотичну діяльність на сім років був засланий до Архангельська. До Вільюська було відправлено А. Тесленка.

Заслання... Спочатку окремих людей, а згодом — цілих народів.

У різні часи, починаючи з XVII ст., були заслані кошовий Іван Сірко, гетьмани Дорошенко і Самойлович, митрополити Андрей Шептицький, Йосип Сліпий, патріарх Володимир та багато інших.

Народ московії органічно не сприймає демократичну форму правління. Ледве в лютому 1917 р. відбулась демократична революція, як на зміну їй за кілька місяців до влади прийшли більшовики з тоталітарною формою правління, яку вони назвали «диктатура пролетаріату» і програмою яких було світове панування під назвою «міртова революція».

І настав час терору, нечуваного, небажаного, як передбачав К. Маркс, ніде і ніколи в історії. Правителі московії вважали, що так управляти народом найкраще. «Тільки терором, — говорив Л. Троцький. — Теро-

ТАКІ СУСІДИ

Не вір москалеві,

Від Батурина до Бучі — 316 років постійного терору

Терористу з кремля Україна не по зубах.
Фото з сайту vinnitsa.info.

Відродився Батурин — вистоїть Україна.
Фото з сайту cheline.com.ua.

ром послідовним і безпощадним... Стати на шлях фізичного знищення всіх класів, всіх груп населення, з яких можуть вийти можливі вороги нашої влади». (Д. Яневський. Павло Скоропадський).

І знищували. Особливо в Україні.

Володимир Винниченко писав про терор у Києві у 1918 році: «Брутальне, розперезане нищення всього українського... Пресу заборонено, українські друкарні конфісковано, книгарні зачинено, школи припинено, а за українську мову на улиці хапано й давано як не до розстрілу, то під небезпечне підозріння в контрреволюції». (Відродження нації).

Історик і публіцист С. П. Мельгунов у книзі «Червоний терор в росії» пише про «подвиги» тоталітарного терористичного режиму в Україні, де було заплановано провести «найбільш безпощадний, строго організований масовий терор».

Проведення терору здійснювала ВЧК, про яку один з її керівників Лаціс говорив: «Всякому чоловікові капут». Тільки в результаті «офіцерської» бой-

ні в Києві загинуло 2 тис. осіб. Розстрілювали і рубали просто в театрі, куди військових викликали для «перевірки документів». А всього тільки в Києві в перші дні окупації було розстріляно 3 тис. людей.

Ленінські і сталінські концтабори

Втративши свою державу в 1918—20 рр. і потрапивши під іго дикої московії, Україна пережила новий етап терору. Голодомори, репресії, нові розстріли і депортації.

Для реалізації своїх кривавих задумів більшовики по команді В. Леніна по всій країні організували концтабори для «принудительних работ заключенных» (гітлерівці потім підхопили та вдосконалили організацію концтаборів, зокрема створили газові камери).

Спочатку в'язнями концтаборів були учасники визвольних змагань (петлюрівці), старшини УГА, махновці та учасники селянських повстань. А далі — куркулі, найкращі господарники, у яких окупаційна влада по-грабіжницькому забиравала майно, землю та разом із дитьми

і дружинами викидала геть на вулицю. Мало хто з тих нещасних помер «своєю» смертю.

В Україні у 1928 р. було заарештовано 33 тис. «куркулів», їхнє майно конфісковано... Уже наступного року арештовано 8 тис. 139 «куркулів», із них 1 тис. 103 заарештовано до концтаборів. У 1930 р. ДПУ (московське гестапо. — Авт.) повідомляє про 10 ешелонів із 17 тис. 294 розкуркуленими (з них чоловіків — 6 тис. 256, жінок — 5 тис. 718, дітей — 5 тис. 320... За межі республіки виселено 58 тис. 411 чол.» (Ігор Винниченко. «Депортації»).

Великий голод і репресії

У моєму рідному селі Водяному, що в Широківському районі на Дніпропетровщині, розкуркулена Килина Сорока говорила про Химку Афанасієву, «партейний» чоловік якої Кузьма був головою колгоспу: «Спить, сука, на моїх перинах!». А спала та Химка не тільки на перинах розкуркуленої сім'ї родини Сороків, а й жила в хаті, з якої вигнали розкуркуленого Тимофія Лазаровича Кисіля. Бо ж хата та була

ТАКІ СУСІДИ

ЯК ПСОВІ

найгарніша в селі!

Здається, ніде у світі не було такого, щоб свій (здавалося б!) уряд нищив, тероризував свій народ голодом. А в Україні було!

Коли посла Росії в Україні Черномірдіна запитали, чи буде Москва вибачатись за Голодомор 1932—33 років? — то посол відповів: «Бісчо чаво? В Рассеи тоже голод был!».

Злукавив посол. Звісно, був голод, але тільки там, де компактно жили українці: на Кубані, на Дону, Ставропіллі, Поволжі, та Далекому Сході.

Ледве Україна оговталась від Голодомору, як почалися репресії 1937—38 рр. А найперше це був процес СВУ (Спілка визволення України). Тоді було знищено цвіт інтелігенції. І навіть у 1950-х роках укоротили віку Володимиру Сосюрі, збиралися розстріляти Андрія Малишка, таврували націоналістами Максима Рильського, Юрія Яновського та інших наших поетів і письменників.

У 1960—85 роках проти московії постали шістдесятники-дисиденти, значну частину їх радянська влада перетворила на політ'язнів.

Депортації — примусове виселення за рішенням суду або каральних органів. Перші депортації почав «цар проклятий, лукавий, аспид неситий, людоді-змій».

Що ти зробив з козаками?
Болота засипав,
Благородними костями
Поставив столицю
На їх трупах катованих.
(Т. Шевченко).

Сотні й тисячі козаків, які «Із города із Глухова полки виступали з заступами на лінію», сконали в гнилих болотах біля Неви.

Наступні депортації в ХІХ—на початку ХХ ст., які ще називають переселенням, московія здійснювала нібито за бажанням самих селян на безмежні простори Сибіру.

Не маючи землі (найкращі землі, які окупанти відібрали у селян, царі роздали своїм фаворитам), український трудивник у неймовірно тяжких умовах переселявся на Амур та Далекий Схід.

«Впродовж періоду з 1906 до 1912 років з України до Сибіру і на Далекий Схід переселилось понад 7 млн. селян», — пише дослідник питання про переселення на Амур Сергій Якович Крекотень. Він зазначає, що з усіх його далеких родичів, «предки яких переселились із якоїсь там України, ніхто з далекосхідних Крекотнів не знає жодного слова українською мовою, мовою своїх предків».

...Улюблена справа всіх диктаторів московії, особливо «атца всех народов» сатани-сталіна. Небагатою народом тієї країни вдалося уникнути тієї трагедії. Народи Кавказу, Криму і на черзі були українці.

Чи був намір депортувати українців?

Наказ Берії і Жукова від 22 червня 1944 року: «Вислати всіх українців». Про намір сталіна вислати українців відверто говорив на ХХ партз'їзді М. Хрущов. Сучасні деякі «вчені» та колишні комуністи вперто за-

перечують цей факт. Мовляв, немає достатньо аргументів.

Але факт намірів депортації українців у присутності кількох працівників рішуче підтвердив мій колега по роботі в Київенерго Коваль Анатолій Харитонович (1928—2006).

Уродженець Гайсинського району Вінницької області, він під час війни перебував у партизанському загоні й став членом комсомолу. А далі його розповідь.

— Ще йшла війна, а влітку 1944 р. до нас у село приїхав представник райкому партії (тоді в колгоспи від райкомів надсилали «смотрящих», особливо на період збирання врожаю. — Авт.). Зібрав той представник комуністів і комсомольців нашого колгоспу і заявив: «Є рішення партії і уряду після того, як буде зібрано урожай, вислати як зрадників усіх жителів району від малого до старого у далекі Сибіри». «Я, — каже Анатолій Харитонович, — був молодий і гарячий. Підскочив і заявив: «Такого не може бути! Хіба можна всіх поголовно?! А нічні старики, а діти? Яка їх вина?».

Наступного дня мене викликали до райкому комсомолу, а поруч із райкомом був відділ НКВС, мене скрутили і дали мені десять років таборів. А там, у концтаборах, нам втрачати вже було нічого, й інформації було набагато більше, ніж на свободі. Тоді «сиділи» Корольов, Туполев та інші вчені, яких влада вимушена була берегти. І про той наказ вислати всіх українців ми знали й очікували його виконання.

— То чому не виконали той наказ? — запитую колегу.

— Бо до сталіна дійшло, — відповідає Анатолій, — що, коли вислати українців (а Україна навіть в умовах війни годувала пів армії), як зазначалося у наказі, створиться вакуум, який нічим не можна буде заповнити. Хліба не стане.

— А от Хрущов сказав, що українців було дуже багато і тому їх не вислали, — говорю я.

— Нічого подібного, — відповідає Анатолій. — Уже були призначені дивізії НКВС із собаками, виділені ешелони (адже в Криму схема вже була відпрацьована!), очікували тільки команди «фас!» . Але справу відклали, а потім про неї уже й не згадували.

А зараз московія масово депортує з окупованих територій наших людей та їхніх дітей... І злочинам монгола на наших землях немає кінця...

Організатори та виконавці терору, депортації та висилання людей.

Організатори: царі, імператори, генсеки та президенти. Виконавці: репресивні органи і... народ.

Найбільш одіозні фігури: Іван Лютий (Грозний), Петро І, Катерина ІІ, Ніколай І, Ленін, Троцький, Сталін, Єльцин, Путін. Виконавці — т. зв. «руський народ» і... яничари.

Чому народ? Колишній мер Петербурга Анатолій Собчак по ТБ «Останкіно» 07.08.95. заявив: «Жоден злочин уряду не проходить без участі народу, і народ несе відповідальність за всі злочини своїх правителів

Кати України: Петро І, Сталін, Путін, Ленін.
Колаж «України молоді».

нарівні з ними».

Отже, нарівні з усіма правителями-терористами московії відповідальність за ті злочини несе та дика маса людей, яких і народом назвати можна лише з великою натяжкою.

Це той народ, спосіб життя якого «табак, кабак, бардак» (Л. Толстой), і єдиний народ, якого особливо любив сталін. Єдиний, який не зазнав жакхії депортації, голодомору, масового терору (здаємо «знаменитий» тост сталіна 24 травня 1945 р: «Я пью прежде всего за здоровье русского народа, потому что он является наиболее выдающейся нацией из всех наций, входящих в состав сов. союза... как руководящей силы среди всех народов нашей страны»).

Набагато об'єктивніше про «руський народ» за пів століття до сталіна сказав Володимир Самійленко:

А той народ безмозглий напівдикий

Під батогами скажених ватажків

Гадає все, що він народ великий,

І претяся на народи всіх країв.

Як доля засудила вбивць

Зло, заподіяне при житті будь-якою людиною, повертається. Чи-то тій самій людині, чи її нащадкам. Поплатився життям за свої кривди в Києві князь Андрій із Боголюбово. Забили свої ж.

Далі Іван Грозний. Убивши свого сина, перед смертю «сумував жахливо», — пише М. Карамзін, — не знав мирного сну, вночі підскакував, падав з ліжка, ваявся посеред кімнати, стогнав, верещав... ждав і боявся вранішнього світла, боявся бачити людей та показати їм на обличчі своєму муки синовбивці... Так правосуддя всевишнього месника і в цьому світі карає іноді велетнів антилюдяності».

У результаті терору цього «царя-батьюшки» в московії почався довгий трагічний період історії, відомий під назвою Смути.

Петро І. «Оскаженілий, осатанілий, п'яний, прогнилий від сифілісу, звірюка чверть століття губить людей, карає, палить, закопує живими в землю, ув'язнює дружину, розпутствує, мужоложствує... сам, потішаючись, рубає голови... коронує курву свою і свого коханця, розоряє росію, страчує сина... і не перестають розхвалювати цю потвору» (Л. Толстой).

Страшними були останні дні цієї тварюки. Симпатик Петра О. Пушкін пише про закінчення життєвого шляху «великава»: «16 січня (1725 р.) Петро почав відчувати передсмертні муки. Він кричав від різі (в животі). 22-го сповідався та причастився. Всі бачили жахливий стан Петра. Він уже не мав сили кричати і лише стогнав, спускаючи сечу.

15 годин мучився він, стогнав, безперервно сіпаючи праву руку свою, ліва вже була в паралічі... декілька разів силвся перехреститися.

О 6-й годині ранку 28 січня помер».

Ще жорстокішою була помста долі Меншикову. «Полудержавний властелин» (за Пушкіним) був арештований, все майно у нього відібрано, його самого заслано до Сибіру, де й помер. Закопали його в землю невідомо де.

На картині В. Сурикова «Меншиков в Берьозове» зображено нещасного старика у тяжких роздумах, який сидить разом із дітьми в холодній «ізбе», на вікнах коло шибок з боку кімнати — шматки льоду...

І які наслідки його діянь «перваго», ще за життя названого Антихристом? На Петрі рід Романових фактично закінчив своє існування (М. Н. Покровський). Після того, як цей цар власноруч закатавав свого сина Алексея, оракули нагадали, що всі рештки нащадків Петра будуть розплачуватись за його гріхи.

Так, Петра ІІІ убила його дружина Катерина ІІ, Павла І убив його син Олександр І, Микола І після поразки в Кримській війні 1855 р. прийняв отруту і «гигнув», його сина Олександра ІІ було вбито, Миколу ІІ та його сім'ю знищили більшовики.

Жодним чином не схвалюємо беззаконня. Лише констатуємо: зло попередників доля не лишає непокараним.

Ленін. Організатор масового терору і концтаборів, з його вини в громадянській війні загинуло 12 млн людей, за його наказами масово депортували, розстрілювали людей, вислали за кордон інтелігенцію та розстрілювали священників. «Злий чоловік і очі в нього злі» (тут і далі — Д. Волкогонов, «Ленін»), «Антихрист з прищуреними очима, для якого не було «нічого святого».

Жахливими були останні місяці життя вождя пролетаріату. Н. Крупська: «Не хоче, не може

далі жити і вимагає ціаністого калію обов'язково». Д. Волкогонов: «Документи переконливо свідчать, що ідея самогубства в думках Леніна була стійкою і навіть нав'язливою».

Сталін. Репресії, голодомори, висилки, депортації, теракти. Все мерзенне, все сатанинське, все паскудне, що може бути у свідомості спорченої істоти у людській подобі, наділеної необмеженою владою, — все було в ньому. І що ж. Дружина Надія Сергіївна покінчила життя самогубством. Син Яков, якого він відмовився врятувати, загинув у німецькому концтаборі Заксенгаузен, син Василь помер у тюрмі в Казані, дочка Світлана останні дні свої провела в Лондоні в притулку для престарілих, бо діти її від неї відмовилися.

І нарешті власне Сталін. Як свідчив М. С. Хрущов, отруєний Берією терорист-диктатор майже добу пролежав на підлозі свого кабінету, який загнуждав той кімнату, де він був. А він безмовно, при свідомості, ще довго конав, втративши здатність рухатися.

Воєнного злочинця путіна чекає Гаага

Тепер черга — терориста планети №1 з кремля, який у ХХІ столітті намагається нищити Україну. На цього чекає не тільки Гаага, а й суд долі...

Аукнеться агресору споконвічне марево про «мірове господство». Марить ним «звір потворної породи» (Ліна Василівна Костенко), який загнуждав той народ. І готовий він (народ) заради дикої маячнї знищити все живе на землі, хай навіть ціною власної загибелі.

Характеризуючи політику московії, Ф. Енгельс ще в 1890 р. писав: «Будь-яке загарбання, будь-яке насильство, будь-яке гноблення московія здійснює не інакше, як під приводом просвітництва, лібералізму, звільнення народів». Нині ж бо російські війська «денационалізують» Україну ракетами і танками. Нині злочини нападників дуже жорстокі, а мета і гасла залишаються незмінними.

А доля неодмінно карає злочинців, які проливають безневинну кров, та яничар (усі ці кочубеї, медведчуки, киви та інша гідота).

А що ж Україна? Це країна, де поети волею долі стають пророками, а звичайні люди — героями.

І Героям — слава! ■

ВІДЛУННЯ

Спецоперація кремля проти України

Путін та служби росії є організаторами та виконавцями кривавого побоїща у «Крокус-Сіті Холі»

Тетяна ПАРХОМЧУК

Понад 30 років російське суспільство покійно уживається з кількома десятками видів «правд», що їм насаджують кремлівський тоталітарний режим. Звісно, у жодній із них немає справжньої істини.

Так само, як і в історії з масовими вбивствами, організованими російськими спецслужбами під час концерту групи «Пікнік» у підмосковному ТЦ «Крокус-Сіті Хол», де, за останньою інформацією, загинуло більш ніж 150 осіб, поранено та постраждало до 200 осіб. А неофіційно — може бути в рази більше.

Цікаво, чи на цей раз москвити повірять путіну та його оточенню, які намагаються звинуватити Україну, незважаючи на те, що відеодокази просто на очах розвалюють черговий міф кремля про український слід.

Щодо формулювання формулювання цього трешу як «терористичний акт», то українські фахівці з питань безпеки та міжнародного права зазначають, що «кривава пригода» спецслужб росії в «Крокусі» має інше визначення.

Це — масове вбивство громадян росії та інших країн, організоване та вчинене російськими спецслужбами за наказом путіна. Мета — заявити про завершення так званої «спеціальної військової операції», об'єднати російське суспільство в єдиному, тотальному антиукраїнському настрої, оголосити «священну війну» Україні, використовуючи релігійний фашизм. Кремль добре розуміє, що колосальні людські втрати почали відкривати очі росіянам і змусили сумніватись у «благородних» намірах путіна — врятувати світ від «демократичної чуми».

Попівський наказ — знищити Україну

Власне, зростання антивоєнних настроїв у росії продемонструвала підтримка претендента в кандидати президента росії Надеждіна. Його передвборча риторика якраз була побудована на антивоєнних тезах та припиненні війни з Україною. Як відомо, шанс обиратись у нього забрала кремлівська ЦВК.

Під час проведення так званої спецоперації на сьогодні, за офіційними даними, в Україні загинуло понад 450 тисяч росіян, а за неофіційними — понад 700 тисяч. І до цього слід додати не менше поранених, покалічених, зниклих безвісти. До речі, за офіційними даними, в Афганістані за десять років окупації загинуло 13,5 тис. радянських солдатів, а за неофіційними, зокрема, книгами записів Кабульського військового шпиталю, було зафіксовано смерть 150 тис. солдатів та офіцерів (вантаж 200). Ці дані кремль досі тримає в таємниці.

Отже, братовбивством у «Крокусі» кремль повністю викрив свої злочинні плани.

27 березня світ побачив програмний документ московитських церковників, так званий наказ, прийнятий на XXV соборному з'їзді, що проходив під патронатом патріарха кирила, кремлівського агента гундяєва. В наказі зазначено, що після завершення так званої «спеціальної воєнної операції» територія сучасної України повинна ввійти в зону виняткового впливу росії.

Фактично путін використав російську церкву для оголошення нового етапу війни проти України, під назвою «священна», з метою захоплення всієї території сучасної України, знищення українців як нації, а України — як держави. Цей наказ московсько-фєбшних попів розшифровує і доповнює вислів путіна: «... війна з Україною стає головним завданням для всіх росіян!».

Цілком очевидно, що кремлю потрібно було дати росіянам поштовх до нового витка ненависті до Української незалежної держави та змусити світову спільноту сприймати Україну як державу, яка співпрацює з терористичною організацією ІДІЛ (нині — ІД) і котра не має права на існування. Чітко зрозуміла мета кремля — заблокувати військову допомогу Збройним силам України та фінансову допомогу Україні.

Для реалізації цього плану і був вибраний найбільший торгово-розважальний центр «Крокус». Потрібно було вбити максимально можливо кількість людей, зафіксувати та показати це демократичному світу. Однак тотальний цифровий контроль, інтернет та сучасні телефони не лише знищили заяви путіна, патрушева та бортнікова про причетність України, а й фактично розкрили цей злочин, тобто показали всьому світу, що його вчинили російські спецслужби.

Усе пішло не так

Нагадаємо, російські спецслужби за декілька днів були попереджені про те, що готується терористичний акт.

Це зробили Сполучені Штати Америки та Велика Британія перш за все для того, аби випередити й припинити можливі спекуляції на тему «українського сліду», який кремль через підконтрольні майданчики та ресурси (навіть такі нібито опозиційні, як журналістка Юлія Латиніна) почали розганяти одразу після того, що сталося.

Однак, отримавши інформацію, путін виступив на колегії фєб із заявою, що вороги росії лякають якимись терактами суспільство. Цим, до речі, він і «спалився». Як і саме виконання та сценарій цього «спектаклю» з реальними жертвами.

Отже, спочатку для реалізації задуму масового вбивства громадян росії розбріли охорону, а це 120 професійних охоронців, більшість яких становлять екс спецназівці різних відомств. «Крокус» — це досить статусний заклад, якому важко підібрати аналог у світі, саме тому його охороняла приватна компанія, співробітники якої мали вогнепальну зброю. І раптом охоронці виявились без зброї, але, за російським законодавством, такі охоронні компанії мають право на володіння, відповідно й використання зброї. Також було відключено систему пожежогашіння.

Та й саму операцію було невдало сплановано. Спочатку під'їхала машина, з якої вийшли четверо з автоматами та рюкзаками, в яких були невеликі ємності з безином. Але тієї кількості, що продемонстрована на відео, було замало для того, аби підпалити та знищити такий величезний заклад. У центрі так звані терористи перебували всього приблизно 15 хвилин, а потім вийшли звідти в цивільному одязі, без зброї, сіли в автомобіль «Рено», який стояв просто перед центральним входом, та спокійно поїхали. Затримали їх десь за 360 кілометрів від москви, а їхали вони, як заявив лукашенко, в бік білорусі.

Однак офіційна версія московитів іде в розріз із поспішною заявою «картопляного барона». За версією кремля, підозрювані їхали в бік України. Після цього Лукашенко виправдовувався, мовляв, терористи дізнались, що він підняв армію, і змінили маршрут у бік України. Цікаве виникає питання, звідки вони дізнались, що білоруський диктатор підняв армію?

Подальші кроки російських силовиків лише підтверджують причетність путіна та К° до вчинення масових розстрілів у «Крокусі». Так, росгвардія прибула через годину після повідомлення про збройний напад, розташувалася по периметру, нікого не впускала та не випускала з центру. Важливим фактом є те, що база росгвардії розташована фактично за 5 хв пішої ходи від «Крокуса», а впритул до самого центру розташований цілий відділок поліції.

Спецвідділ фєб прибув узагалі через годину після зникнення терористів, зайшов у «Крокус» та, зі слів очевидців, розпочав стрілянину. А в кого вони стріляли? Мабуть, було мало жертв, тому вони розстрілювали живих і дострілювали поранених.

Доказами причетності російських спецслужб до цього злочину також є: відео з громадянином росії, який на запитання журналіста чітко заявив, що він особисто бачив, що участь у розстрілах брало до 20 осіб; відео з фіксацією дій співробітників спецслужб, одягнених у сині светри та джинси, котрі заблокували концертний зал, у якому розстрілювали людей; відео, на яких очевидці дають інтерв'ю про те, що запасні виходи також були заблоковані, тому багато людей, котрі не змогли покинути та отруїлися газом.

Дивний теракт російського ІДІЛу

Не є секретом, що терористичну організацію «Ісламська держава» (далі — ІД) створив, фінансує, озброює, підтримує та контролює кремль.

25 листопада 2015 року за вказівкою кремля, який розпочав чергову війну проти України, ІД оголосила Україну своїм ворогом. 23 березня 2024 року ІД заявила, що бере на себе відповідальність за вчинення теракту в центрі «Крокус», та виклала низку фото. Однак аналіз офіційних заяв, матеріалів та відео дає можливість зробити висновок, що ця заява зроблена на «прохань» товариша путіна. Наступна заява ІД буде про те, що теракт був вчинений за підтримки української сторони. Слідчий комітет росії вже заявив, що має відповідні докази. Путін намагається стати жертвою, а не міжнародним злочинцем та спонсором тероризму.

Наші союзники повинні проаналізувати всю наявну в них інформацію про цей міжнародний злочин та зробити відповідні висновки, врахувавши, що в заяві ІД є суттєві нестыковки. Головне, вони не знали, яку зброю використали терористи. Крім того, під час затримання один із терористів заявив, що їм пообіцяли 500 тисяч російських рублів за вчинення терористичного акту, з них половину він отримав на картку. Тобто за теракт вони повинні були отримати всього 5 тис. 400 доларів США.

Компетентні фахівці стверджують, що придбати на чорному ринку в росії 4 автомата з набоями коштуватиме не менше 6 тис. доларів. А вартість амуніції, бронезилетів та всього іншого скільки коштує? Виходить, що так звані терористи, погодилися вчинити теракт за свої кошти.

Цікаво, що вони мали робити з ними в Україні, якщо тут російські рублі вилучені з обігу? А проїхати чи проїти через російсько-український кордон узагалі неможливо, бо з обох боків лінії розмежування усе замінено. На самому кордоні щільно розташовані війська. Тому заяви путіна та К° про візко в Україну виглядають смішно.

Спецслужбам росії потрібно було зробити картинку, тобто затримати терористів, якнайближче до українського кордону. Також в інтернет-видання просочилася інформація про те, що підозрюваних затримала не поліція, не росгвардія, не фєб, а фсо, особиста охорона путіна, підрозділ якої дислокується в Брянську. А це як розуміти?

Фахівцям з питань безпеки зрозуміло, що ІД не має стосунку до розстрілу людей у «Крокусі». Ще в 2019 р. президент США Трамп заявив про знищення терористич-

ної організації «Ісламська держава». Фактично залишилося лише афганське відділення, яке неспроможне вчинити такі теракти. Однак це відділення перебуває під контролем групо росії та тісно працювало з «Вагнером».

Тому й низка заяв путіна, бортнікова, патрушева, володіна і К° про те, що це справа рук України разом з ІДІЛом, не те що не відповідає дійсності та розбивається на друзки аргументами, а й узагалі виглядає безглуздо.

Безвідповідальність блогосфери

Правда про все, що відбулось 22 березня у «Крокус-Сіті Холі», дуже важлива для України. Факти, аналітика, характеристика, загальне тло. Оскільки путінська верхівка намагається звинуватити Україну в організації терористичного акту в ТЦ «Крокус-Сіті Холі». Саме тому максимально відповідальною має бути подача цієї інформації журналістами, експертами та посадовцями.

Також потрібно використовувати резолюції ПАРС та НАТО, якими визначено устрій рф як путінський тоталітарний режим.

Цікаво, що жоден із розкритих, упізнаних українських журналістів, блогерів-аналітиків про це не каже. Хоча нагадувати про визнаний у світі саме такий статус країни-окупанта своїй та закордонній аудиторії — в інтересах держави України. При тому, що у світі триває боротьба за визначення міжнародними інституціями росії — державою-терористом.

Просто «говорящі» голови заробляють гроші. Цікаво, хто ж зарплату їм платить? Чому немає у їхніх викладах цієї теми, яка стосується міжнародного права, українського законодавства та необхідної глибини аналізу реалій?

І якщо вони вірять у те, що кажуть, і в необхідність дещо недоговорювати, то це ще пів біди. Але якщо не вірять, однак змушують вірити людей без надання необхідних аргументів, — це біда, це підло й безвідповідально, бо йдеться про долю України.

Вибір смертельного мазохізму

Отже, аналіз наявних матеріалів дозволяє зробити однозначний висновок про те, що путін та К° цинічно організували розстріл громадян рф у ТЦ «Крокус-Сіті Хол», тобто вчинили особливо тяжкий злочин. Україна повинна ініціювати створення міжнародної слідчої групи щодо розслідування цього терористичного акту.

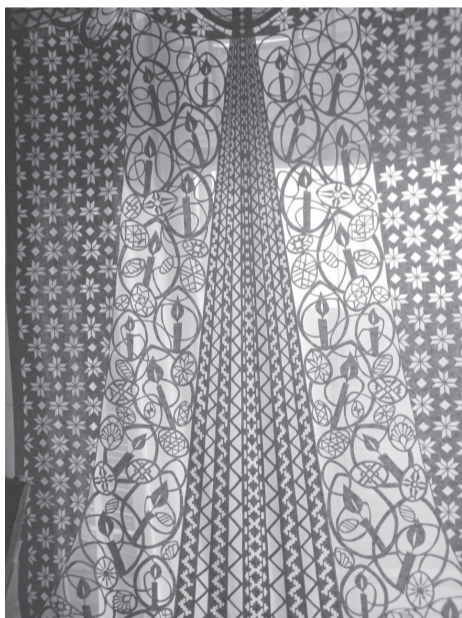
А тим часом російське суспільство залишилося сам на сам зі своїм сприйняттям реальності — в їхній країні диктатор путін вчиняє терористичні акти, знищує громадян росії, фінансує діяльність терористичних організацій та веде загарбницьку війну проти України. І, як показав теракт 22 березня, діє успішно. Вкотре росіяни вибрали свого фєбшного гуру, тобто дали можливість кремлю продовжувати свою людиноненависницьку політику.

Демократичний світ повинен нарешті зрозуміти, що настав час прийняти більш рішучі дії, спрямовані на знищення диктатора путіна та його режиму. ■

■ ВЕРНІСАЖ

Паперове мереживо

У Полтаві відкрито виставку витинанок Наталії Сташкевич

Ганна ВОЛКОВА

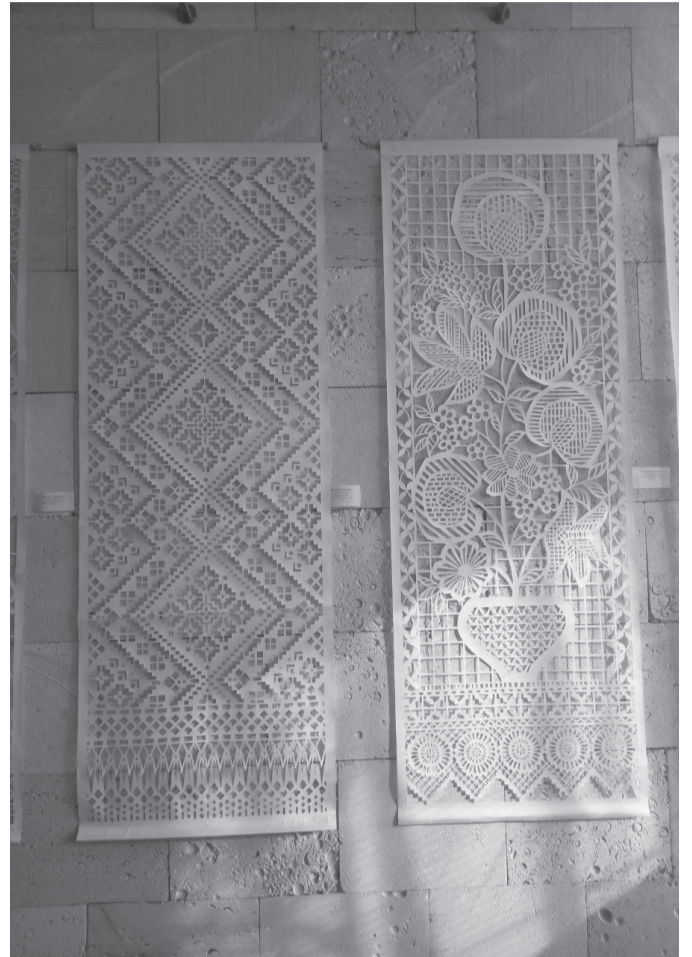
У Полтавській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. П. Котляревського відбулося відкриття персональної виставки художниці, педагогині, членкині Національної спілки майстрів народного мистецтва України Наталії Сташкевич. Її назва — «Незвичайність звичайного паперу».

В експозиції представлено майже 40 унікальних робіт, виконаних у складній техніці вирізування з паперу, яка потребує неабиякого таланту й майстерності. Коли дивишся на них, то здається, ніби це тонке мереживо.

Кожна робота — своєрідний витвір мистецтва, дивовижний і неповторний, зі своїм сюжетом. Пані Наталя створює їх за допомогою спеціальних ножів з різними насадками, ножиць й інколи невеликої сокирки, додаючи до техніки свою фантазію та художній хист. Виходять надзвичайно гарні композиції на різну тематику, справжні шедеври, в яких поєднані краса, гармонія і глибокий зміст.

На виставці представлено роботи, присвячені покійному чоловікові майстрині, художнику і поету Юрію Страшку, актрисі Марфі Буториній, лірнику, кобзарю, художнику Івану Новобранцю. Талановитому піаністу Денису Жданову присвячено цілу композицію під назвою «Крила музики», а композицію «Музика душі» — про теіерею Олександрю Клименку.

Серед виставлених «полотен» — робота «Сонячний настрій», яку в 2018 році на

Виставка «Незвичайність звичайного паперу» триватиме до 11 квітня. А далі поїде до Гадяча, Львова і Луцька.
Фото автора.

традиційній виставці-конкурсі Національної спілки майстрів народного мистецтва України у Києві було названо кращим твором року.

Надзвичайне враження справляють «Ніч перед Різдом» за мотивами однойменного твору Миколи Гоголя та «Зимовий сад Полтавського художнього музею (галереї мистецтв) імені Миколи Ярошенка».

Окремим циклом в експозиції представлено роботи на тему війни: «Набат», «Борітєся — поборєте! Вам Бог помагає!», «Захисникам». До речі, задум «Набату» в майстрині з'явився 24 лютого 2022 року. В той же день вона сіла й намалювала ескіз, а 11 березня завершила роботу.

Серію «Рушники» створено впродовж минулого року. Ці легкі й красиві мереживні паперові полотна довжиною по два метри додають особливого затишку. Причому, як я помітила, по-різному сприймаються зблизька і здалеку. Наші предки прикрашали хати паперовими витинанками, оскільки вважали їх оберегами від злих духів.

Такі витинанки, тільки менших розмірів, висять на вікнах у садибі Івана Котляревського — подарунок Наталії Миколаївни музею.

— Я дуже давно займаюсь вирізуванням на папері. Десь із 1976 року. Захопила ним, будучи студенткою. Але то було епізодично. Серйозно ж освоїла цю техніку після виходу на пенсію, коли з'явився вільний час, — розповідала якась 73-річна Наталя Сташкевич. — Роблю силуетні та сюжетні зображення, орнаменти, узор.

Спочатку вона замовляє в інтернеті цупкий папір (білий чи коричневий), малює ескіз майбутньої роботи, а потім береться за інструменти. Буває, все йде легко: і папір хороший, і ножі, і настрої... А буває, над однією роботою працює цілий тиждень: болять руки, розпухають суглоби. До речі, каже, папір не настільки тендітний матеріал, як здається на перший погляд. Якщо десь щось колись порветься, то можна склеїти.

Наталя Миколаївна не знає, скільки витинанок зробила за своє життя — їй нецікаво їх рахувати. «Виконала роботу — показала комусь із близьких чи знайомих, і якщо вона їм сподоба-

лась — подарувала, — каже майстриня. — У 2015 році у Вільносі відбувалась міжнародна виставка паперової вирізки. Учасники могли або ж подарувати свої роботи музею, або ж забрати. Звісно, я подарувала. Так моя робота увійшла у збірку виставки — дуже престижне видання, в якому представлений увесь світ».

Роботи Наталії Сташкевич зберігаються у багатьох музеях та приватних колекціях світу. Зокрема, у США, Канаді, Ізраїлі, Італії, Німеччині, Польщі, Естонії, Литві.

Довгі роки пані Наталя керувала дитячим Народним колективом — студією об-

разотворчого мистецтва «Соняшник» Полтавського палацу дитячої та юнацької творчості, а також молодіжною секцією «Нове покоління» творчого товариства «Художник» Полтавського відділення Українського фонду культури. Тож вона має багато вихованців. Чимало з них були присутні на відкритті виставки.

На жаль, сама авторка чудових робіт не змогла бути присутньою на цьому заході через хворобу. Але подбала про те, щоб кожен отримав від неї подарунок — паперового журавлика. ■

■ ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Передплатіть «Україну молоду» на травень

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Якщо хтось все ще не передплатив «Україну молоду» на 2024 рік, це можна зробити до 20 квітня і ви отримуватимете газету з 1 травня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

на місяць — 77 грн.,

на два місяці — 154 грн.,

на сім місяців — 539 грн.,

до кінця року — 693 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

Максим СТІХА, доктор фізико-математичних наук, професор, дійсний член АН ВШ України

Такий унікальний за форматом науковий форум, як Академічні читання пам'яті засновника й першого президента АН вищої школи України, визначного українського фізика, професора Віталія Стіхи (1931—1999), розпочав третє десятиліття своєї історії. Науковці різних напрямів з усієї України наприкінці березня вже традиційно зустрілися — хто в аудиторії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, хто на онлайн-зв'язку. Географічний діапазон під'єднання розтягнувся від майже знеструмленого Харкова й до благополучної Німеччини. Все товариство ділилося думками й напрацюваннями. Як наголосив, відкриваючи ці читання, відомий науковець у галузі системного аналізу, президент АН вищої школи Олександр Наконечний, сьогодні й наукові обговорення стали частиною всенародного опору російській навалі, демонструючи: українська думка жива і вбити її неможливо.

Гармонія законів природи і культур

Відомий учений-гідромеханік, академік НАН України, почесний академік АН ВШ України Віктор Грінченко виголосив доповідь на тему: «Мультидисциплінарні дослідження: формування «третьої культури», присвячену сьогодинському стану взаємодії природничо-наукового і гуманітарного знання. У ній він відштовхнувся від назви написаної ще 1959 року резонансної статті «Дві культури» визначного англійського письменника, науковця в царині фізики та хімії й державного діяча Чарлза Персі Сноу.

Сам Сноу, належачи до «обох культур», констатував: «Дуже часто — не фігурально, а буквально — я проводив денні години з науковцями, а вечори — зі своїми літературними друзями... Їх поділяє стіна нерозуміння, а іноді, особливо серед молоді, — навіть антипатії та ворожнечі. Але головне, звісно, — нерозуміння». При цьому обидві ці культури були для Сноу таки виразно відмінними. «Культура науки, — каже нам він, — містить багато аргументів, зазвичай багато суворіших і майже завжди на вищому концептуальному рівні, ніж аргументи літераторів».

Але водночас, як наголосив доповідач, ці культури пов'язані значно сильніше, аніж прийнято думати. На підтвердження він навів фразу відомого французького гуманіста й письменника XVI століття Франсуа Рабле: «Знання без совісті — загибель душі». Адже цілісний об'єкт завдяки складніший від суми його складових. Недарма великий Гете (не лише славетний письменник, а й автор наукового трактату з теорії кольорів) стверджував:

Вбивають душу у речах,
Аби пізнати їх до краю;

Та в'язь, що душу в них вселяє,
Як розірвати попервах,

То й сенсу в пізнанні немає.

Однак, як зазначив Віктор Грінченко, коли перечитуєш лекцію Сноу сьогодні, то виникає враження, що її автор мало говорить про те, як створити інтелектуальну куль-

ГАРЯЧА ТЕМА

Суворая культура науки,

У Києві відбулися XXI Академічні читання пам'яті професора Віталія Стіхи, до яких долучилися вчені звідусіль

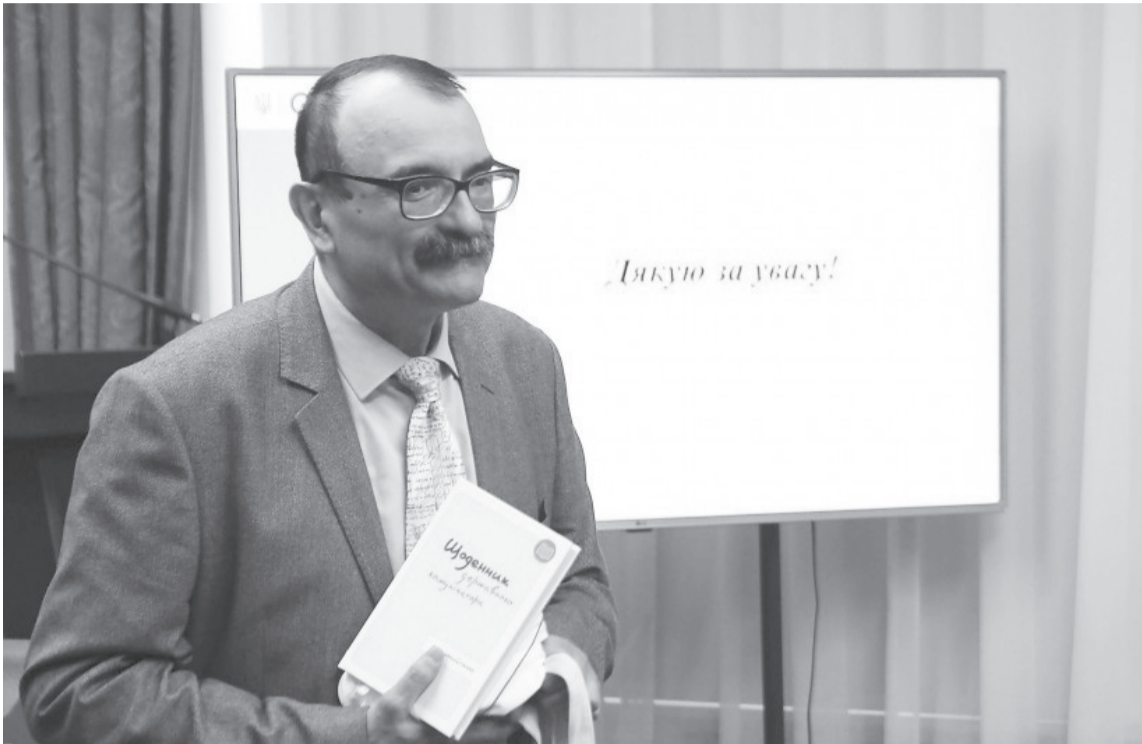
туру, що може спиратися на внески з усіх галузей знань, і ще менше — про те, як освіта може сприяти такому діалогу. Не розв'язано цієї проблеми й досі.

Хоча, як стверджував іще визначний британський фізхімік початку XIX століття, учитель Фарадея і президент Королівського товариства сер Гемфрі Деві, «сприйняття істини — майже таке ж просте почуття, як і сприйняття краси; і генії Ньютона, Шекспіра, Мікеланджело та Генделя не дуже далеко один від одного». А через сто років великий француз, математик і філософ Анрі Пуанкаре доповнив цю думку: «Той, хто хоча б здалеку побачив розкішну гармонію законів природи, буде більш схильний до нехтування своїми маленькими егоїстичними інтересами... Він одержить ідеал, який любитиме більше за самого себе, і це єдиний ґрунт, на якому можна будувати мораль».

Демографія й економіка третього року повномасштабної війни

Президент УСПШ, прем'єр-міністр України в 2000—2001 роках Анатолій Кінах виголосив доповідь «Третій рік «великої війни»: перспективи української економіки». Він розпочав її з оцінки ситуації на 759-й день повномасштабного вторгнення: Україна втратила третину ВВП, 30-35% промисловості в цілому, 50-60% металургії та хімії зокрема.

Але навіть за таких умов потрібно боротися не тільки за стійкість національної економіки, а й за її самодостатність. Адже в 2023 році 47% витрат бюджету було покрито за рахунок іноземних надходжень. За рахунок міжнародної допомоги виплачено 100% зарплат держслужбовців і значну частину пенсій. А це тягне за собою

Максим Стіха.
Фото з сайту kmu.gov.ua.

2,7 раза). Як наслідок, пенсіонерів в Україні сьогодні більше, аніж працівників, які сплачують податки...

Викликає велике занепокоєння й стан суспільства. Якщо в перші дні вторгнення під ТЦК стояли кілометрові черги, то сьогодні ЗМІ говорять здебільшого про «ухилянтів». Тому вирішального значення набуває ефективність системи влади, з якою безпосередньо пов'язано питання обороноздатності. Адже наші вороги добре вчать, і сьогодні вони вже здатні виробляти 2,7 млн гарматних набоїв на рік, пустили в «серію» виробництво різних типів безпілотників та КАБів. Водночас в Україні досі немає жодного патронного заводу.

На думку Анатолія Кінаха, держава повинна терміново відновити той втрачений у

двоєнного десятиліття показує, що рано чи пізно за збереження таких тенденцій українці просто зникнуть як нація. Причому Сумщина такими темпами збезлюдніла б приблизно за 100 років, Волинь — за 869, показники інших областей лежать посередині (кращі — на заході, гірші — на південному сході). Зрозуміло, що війна значно скоротила наведені вище терміни.

Ці процеси накладаються на глобальні процеси кліматичних змін, які, за оцінками експертів, можуть призвести до появи до 400 млн «кліматичних мігрантів». Зрозуміло, що збезлюднілі землі України стануть одним із перших об'єктів інтересу для тих, кого спека вижене з рідних домівок.

Тому доповідка наголосила на необхідності рішучих кроків для збереження

пора може зараз допомогти Україні.

Національна безпека і протидія корупції

Академік АН ВШ України, колишній перший заступник голови СБУ за каденції президента Віктора Ющенка, генерал-лейтенант Володимир Тимошенко присвятив доповідь нерепресивним шляхам запобігання та протидії корупції. Він наголосив: Україна створила рекордну кількість репресивних антикорупційних органів, ефективність яких залишається низькою. Натомість західні демократичні держави дієво використовують тут різні нерепресивні важелі: від жорсткого обмеження монополізму до не менш жорсткого обмеження сфер, де чиновник може діяти на власний розсуд.

Академік АН ВШ України Микола Шилін у доповіді коротко проаналізував законодавство України як визначальний чинник формування та реалізації державної політики в сфері національної безпеки, виокремивши тут конкретні проблеми та шляхи їх вирішення. Зокрема, він показав, як невдале визначення поняття «контррозвідальний режим» на законодавчому рівні створює реальні проблеми для тих, хто займається контррозвідкою.

Доктор історичних наук Микола Литвин зробив доповідь «Українсько-польські відносини новітньої доби: археографічні проблеми і перспективи досліджень». Він наголосив, що, попри численні проблеми минулого й нашого часу, мали місце численні приклади успішної взаємодії двох народів: за княжих часів їхні правителі родичилися, за козацьких — вони спільно ходили на Москву, у XIX столітті українці (хоч, може, й не надто активно) підтримували польські повстання проти імперської влади.

«У 2013 році в Україні народились 504 тис. немовлят, а у воєнному 2023-му — лише 185 тис. (падіння в 2,7 раза). Як наслідок, пенсіонерів в Україні сьогодні більше, аніж працівників, які сплачують податки».

великі ризики залежності від внутрішньополітичної ситуації в країнах, які нам допомагають.

Отже, сьогодні перед нами стоїть завдання не лише відновити економіку, а й модернізувати її. Як відомо, сировинна економіка не генерує робочих місць та високого рівня життя. Так само відомо, що на інноваційну продукцію припадає лише 5% українського експорту (в США — 32%).

Надзвичайно складною є наша демографічна ситуація. Зараз 6,4 млн наших співвітчизників (переважно жінки та діти) перебувають за кордоном, і процеси їх асиміляції там відбуваються надзвичайно швидко. До того ж якщо в 2013 році в Україні народились 504 тис. немовлят, то у воєнному 2023-му — лише 185 тис. (падіння в

минулі роки важіль, що називається промисловою політикою. Ця політика повинна забезпечувати міжнародну конкурентоспроможність української продукції, експортну експансію та розумний сучасний протекціонізм. Пропозиція надавати українське громадянство дітям, народженим українками за кордоном

Академік АН ВШ України, відома громадська діячка Ольга Богомолець відклала заявлену в програмі тему фахової доповіді «Раннє виявлення і лікування раків шкіри та меланоми: основи самодіагностики» до кращих часів і нато-

графічно розвинула тему демографічної кризи, окреслену в доповіді Анатолія Кінаха. Вона наголосила: лінійна екстраполяція навіть показників пере-

української нації як такої. З урахуванням реалій, які склалися, серед першочергових дій вона назвала надання українського громадянства дітям, народженим українками за кордоном від іноземців (щоб принаймні частина з них у майбутньому повернулася в Україну), та створення в середовищі переселенців, особливо в сусідніх країнах, кластерів, які у різних сферах працювали б на нашу державу.

Академік АН ВШ України, відома клітинна біологиня Ірина Сметанська, яка посідає зараз професорську позицію в Німеччині, так само замінила заявлену тему фахової доповіді «Клітинні культури рослин: біофабрики для виробництва біологічно активних сполук» на емоційні роздуми про те, чим саме наукова діас-

ГАРЯЧА ТЕМА

економіка й демографія

АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ

СЕРІЯ «ВИЗНАЧНІ УЧЕНІ»

Віталій Іларіонович
СТРІХА

1931–1999

У пам'ять про Віталія Стріху відбулися XXI читання.
Фото «України молоді».

На сьогодні, на думку науковця, є чимало актуальних проблем для досліджень. До них належать польський внесок в українську революцію, спільний похід на Київ та оборона Замостя в 1920 році, гуманітарна взаємодія тощо. До них належить і трагічна сторінка протистояння на Волині у 1943-му, коли, за польськими даними, загинуло близько 100 тис. поляків, за українськими — 20-30 тис.

Історик наголосив: не виключено, що бачення окремих подій минулого в українців і поляків назавжди залишиться різним. Але, щоб це минуле не тяжіло над майбутнім, ми повинні відмовитися від узагальнених термінів «поляки» та «українці» і говорити натомість про цілком конкретні соціальні групи чи політичні утворення, які стояли за тією або цією акцією. Адже ми приречені залишатися й надалі партнерами і, попри блокування кордону польськими селянами й перевізниками, ми не повинні забувати й про ту масштабну підтримку, яку Польща надала і надає нам після початку «великої війни».

Скоропадський і Сковорода

Академік АН ВШ України, відомий учений-джерелознавець Георгій Папакін виголосив доповідь: «Гетьман Павло Скоропадський і українська наука». Торік виповнилося 150 років від дня народження останнього українського гетьмана, який, попри поширене ставлення до нього як до насамперед військового, був людиною освіченою, начитаною і врослою корінням в українську історію (серед його предків було троє гетьманів України, його тітка підтримала власними коштами заснування Наукового товариства імені Шевченка у Львові, а дід заклав дендропарк у Тростянці).

Тому ще до приходу в політику в 1917 році Павло Скоропадський був особисто знайомий з багатьма тогочасними провідними істориками, причетними до проекту «Архів Скоропадських». Загальновідомо, що саме він підписав 14 листопада 1918 р. закон про заснування Української академії наук (хоч ініціатором створення УАН був історик Микола Василенко). Менш відомо

«До 1905 року в російській імперії заборона лежала на всіх українських перекладах, і тому, перекладаючи «Гамлета», Михайло Старицький і Панько Куліш кидали відкритий виклик імперській владі».

те, що на чолі УАН гетьман бачив Михайла Грушевського, а не дещо міфологізованого в нас, на думку доповідача, Володимир Вернадського.

Але те, що Грушевський як колишній голова Центральної Ради став у принципову опозицію до гетьманського режиму, призвело до обрання першим президентом УАН саме Вернадського, який пам'ятав про своє українське коріння, але належав до партії «кадетів», сповідував «загальноросійську» ідентичність і Українську академію розглядав як територіальну структуру Російської академії в Петрограді. Саме таку УАН він захищав під час зустрічі з «правителем півдня Росії» Антоном Денікіним (про цей епізод в офіційних хроніках НАН воліють сьогодні не згадувати).

Натомість для Павла Скоропадського (на відміну від Денікіна) ані Україна, ані світ науки не були чужими, і він, безумовно, вбачав в УАН саме національну українську наукову установу.

Академік АН ВШ України Наталія

Левченко свою доповідь «Шляхи осмислення біблійних сенсів творчості Григорія Сковороди в контексті воєнних викликів» дивом зуміла зробити з майже позбавленого електрики після російських ракетних ударів Харкова. Вона нагадала: великий український філософ був містиком, але водночас його основним філософським концептом був концепт свободи. Викарбувана на його надгробку фраза «Світ ловив мене, але не спіймав» є, на думку доповідача, колеги доповідачки у Харківському національному педагогічному університеті покійного професора Леоніда Ушкалова, радикальним маніфестом цієї свободи.

На емоційному рівні для слухачів доповіді багато значив слайд зруйнованих російськими ракетами музею в Сковородинівці та корпусу ХНПУ імені Григорія Сковороди, де в епіцентрі вибуху незбагненим чином вціліли статуї мандрівного філософа. А вся доповідь Наталії Левченко прозвучала ще і як реквієм по тих, хто поліг, захищаючи рідну землю від навали російських варварів; серед цих полеглих — і син харківської дослідниці.

Ще одна запланована доповідь з Харкова відомого філолога, академіка АН ВШ України Ірини Шевченко — «Війна Росії проти України в англо- та україномовних телеграм-месенджерах» — таки не відбулася, бо якраз перед її початком у тому районі зник інтернет-зв'язок.

Академік АН ВШ України Іван Зимомря з Ужгорода розглянув у доповіді ще одну актуальну з погляду сьогодення тему: динаміку міжкультурних взаємодій на Закарпатті та соціокультурну ситуацію в регіоні в контексті українсько-угорських відносин. Почав дослідник із неспростовного твердження: Українські Карпати формувалися як цілісна структура, що ніколи впродовж століть не втрачала свого українського характеру. Водночас тут здавна селилися й представники інших народів. Сьогодні тут проживають 130 тис. угорців — це становить 12% загального населення Закарпаття.

Попри етноцентризм цієї меншини, її відносини з українцями ніколи не були конфронтаційними. Але для теперішнього уряду в Будапешті, якому досі болять фантомні болі Трианонського договору 1919 р., що визначив су-

часні кордони Угорщини, центральним пунктом відносин з Україною є захист прав цієї меншини (які в Україні ніколи не були zagrożеними). Висновок дослідника полягає в тому, що, попри всі проблеми й комплекси, слід і надалі розвивати інтенсивний українсько-угорський діалог.

«Гамлет» у перекладі Михайла Старицького і Панька Куліша

Академік АН ВШ України, відома дослідниця в галузі літературознавства Наталя Торкут (Запоріжжя—Тернопіль) презентувала віртуальний музей, який називається «# Hamlet_UA: Act 1, scene1943» (див. <https://www.artsteps.com/view/657d8dcb3e7698b59c6de2a7>). Ідея такого музею з'явилася торік під час зустрічі в Стретфордї на Ейвонї самої доповідачки, відомої української театрознавиці Майї Гарбузюк (на жаль, торік талановита львівська дослідниця передчасно пішла з життя) та відомого англійського шекспірознавця, почесно-

го академіка АН вищої школи України Майкла Добсона.

Цей музей дає вичерпне уявлення про формування ранньої української «гамлетіани» — в наборі суспільних ситуацій, імен перекладачів, перших сценічних втілень. Адже до 1905 року в російській імперії заборона лежала на всіх українських перекладах, і тому, перекладаючи «Гамлета», Михайло Старицький і Панько Куліш кидали відкритий виклик імперській владі.

Формально кінцевою точкою експозиції віртуального музею є легендарна постановка «Гамлета» в окупованому Львові в 1943 році, коли українського Гамлета волею неймовірно жорстоких обставин було поставлено перед вибором між двома нелюдськими імперіями — німецькою та російською. Але реально ця історія має продовження і в наші дні, коли виставу Руслана Держипільського на 16-й день «великої війни» виконували в підвалі Івано-Франківського театру для біженців зі сходу України, а режисер справді провидчої луганської постановки «Гамлета» 2013 року, де в пролозі падали будинки, Олексій Кравчук боронить сьогодні рідну землю в лавах ЗСУ.

Академік АН ВШ України Оксана Яблонська розповіла про наукову школу її батька, академіка Валентина Яблонського (1930—2022). Валентин Андрійович був яскравим ученим у царині імунології репродукції сільськогосподарських тварин; його створена в Кам'янці-Подільському наукова школа об'єднує 7 докторів та понад 25 кандидатів наук і досі інтенсивно розвивається. Окрім наукових праць і першого україномовного підручника з ветеринарного акушерства, учений залишив ще й п'ять монографічних краєзнавчих досліджень з історії рідної Волині. Він брав активну участь у громадському житті: був обраний народним депутатом України ІІ скликання, а в 1992 році став одним із 50 перших академіків-засновників АН ВШ України.

На завершення читань автор цих рядків, академік АН ВШ України Максим Стріха коротко розповів про те, як українська мова прийшла у фізику. На прикладі історії україномовних фізичних статей та видань 1877—1940 років показав: починаючи від першої статті про радіометр Крукса авторства Івана Пулюя написання таких робіт було насамперед інструментом націєтворення, підняття української мови та культури на рівень мов і культур тих провідних європейських націй, які розвивалися, не знаючи обмежень імперської влади.

Академік АН ВШ України, засновник спецвідділу «альфа» генерал-лейтенант Василь Крутов розповів про роботу, яку здійснює очолюване ним академічне відділення для реабілітації ветеранів та інших громадян, які потерпають від тяжких наслідків посттравматичного стресового розладу (навіть після завершення війни проблема ПТСР залишиться з нами на довгі роки).

Академік АН ВШ України Анатолій Павко поділився загальними міркуваннями з проблем науково-організаційного життя. Академік АН ВШ України Станіслав Аржевітін передав для бібліотеки Академії видані ним фундаментальні три томи матеріалів з історії Закарпаття.

Завершувалися читання з незламною вірою в Перемогу.

Нагадаємо, 8 лютого цього року виповнилося 25 літ відтоді, як пішов з життя визначний український учений-фізик і педагог, доктор фізико-математичних наук, професор, лауреат Державної премії України, засновник і перший президент АН вищої школи України Віталій Іларіонович Стріха. ■

Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка Національної академії наук України
газета «Україна молода»

■ ЛАВРЕАТ

Інституції

як лінія Маннергейма

Костянтин РОДИК

Енн Епплбом — американка єврейського походження, що працює у Британії й живе у Польщі. З одного боку — політична журналістка The Washington Post та The Economist, з іншого — професорка Лондонської школи економіки, де досліджує пропаганду й пише під цим кутом праці з історії сталінізму. А ще вона одружена з Радославом Сікорським, міністром іноземних справ та оборони в різних польських урядах. Усе це вкупі непомірно вказує, що перед нами людина із самісінького центру політичного аналізу.

Три головні історико-політологічні книжки Епплбом перекладені українською: «Історія ГУЛАГу», «Залізна завіса» та «Червоний голод». Першу — відзначену Пулітцерівською премією та її британським аналогом, премією Даффа Купера — видано в Україні навіть двічі (2006, 2010). Торік у нас з'явилася її нова праця, де дослідницький фокус переміщено від минулого до майбутнього: «Сутінки демократії: підступна спокуса авторитаризму» — це прогностика того, куди можуть завести євроатлантичну цивілізацію «нові праві». Для нас це надактуально, бо наперед ідеться про «дивні» політики в Угорщині та Польщі.

Епплбом порівнює «нових правих» із большевиками — вони так само «хочуть повалити, обійти або підірвати наявні інститути... Змінити правила демократії, щоб ніколи не втратити влади... Неліберальну однопартійну державу вперше вигадав Ленін у Росії 1917 року... Це не філософія. Це механізм утримання влади». Такий механізм, власне, не передбачає наявності навіть однієї партії традиційного формату. Після перемоги диктатора його колишній партії уготована лише суто ритуальна роль. Цілком за візією ідейного батька рашизму Івана Ільїна: «Росія не повинна бути однопартійною, як фашистські режими 1930-х років. Це аж на партію більше, ніж треба». Не менш відверто висловився був реконструктор Ільїна Сурков: «Я б сказав, що в нашій політичній культурі персона і є інституцією».

Отже, «на момент написання цієї книги (2020) монополію на владу мають тільки дві такі неліберальні партії: «Право і справедливість» у Польщі і партія Віктора Орбана «Фідес» в Угорщині», — значить Епплбом. Про Орбана тут чимало, обмежуся цитатами, які навітлюють непроговорені в нашому медіапросторі нюанси: «Фідес» — глибоко корумпована політична партія, яка ніколи добровільно не вийде з ЄС, адже її лідери винайшли забагато хитромудрих способів розкрадання коштів ЄС»; «Орбан використав коронавірус як привід для надання своєму уряду майже диктаторських повноважень, включаючи право заарештовувати журналістів, які критикували реакцію уряду на пандемію... саджати їх у в'язницю на п'ять років». Епплбом реставрує логіку Орбана: «Можливо, страх перед хворобою породить страх перед свободою». Схоже, так і сталося.

Ще більше у книжці про партію братів Качинських, яка нині є головним бенефіціаром тамтих фермерських протестів. «Прийшовши до влади (2015), «Право і справедливість» звільнила тисячі державних службовців, замінивши партійними хакерами, а також двоюрідними братами й іншими родича-

ми партійних хакерів». Щось нам це нагадує, чи не так?

Брати Качинські, веде далі авторка, «поставили фантазію в центр державної політики», вони «від самого початку були змовниками, інтриганами, винахідниками змов». Фактично, нова книжка Епплбом — про конспірологію на марші. Про сучасне буття теорії змови, котра, на відміну від пропаганди, є «брехнею середнього розміру... як сказав мені одного разу історик Тімоті Снайдер».

Утім, не всі мислителі поблажливі щодо «середнього розміру». Француз Руді Рейхштадт у ще одній політологічній новинці пише: «Конспірологія є вкрай токсичною і для розсудливості, і для демократії. На чорному ринку сумнівних ідей теорії змови користуються не менш шаленим попитом, ніж забобони, псевдонаука, нові духовні практики та радикальні ідеології. Продавці страху та продавці сумнівів запекло конкурують між собою» (Опіум дурнів: нарис про теорії змови. — К.: Дух і Літера, 2023). Рейхштадт переконаний, що конспірологію «слід вважати постійним ризиком», оскільки «хибна інформація поширюється швидше, сягає далі, проникає глибше за правдиву». Пані Епплбом мала нагоду відчувати це на собі, коли потрапила під роздачу партії Качинських, що перемогла: «Я з'явилася на обкладинках двох прорежимних журналів у вигляді таємної єврейської координаторки міжнародної преси і таємної директорки негативного висвітлення Польщі в ній».

Французький політолог виходить із тверезою, хоч і сумної констатації: «Ліберальне переконання, що найрозумніші та найсправедливіші погляди зрештою усталюються, витіс-

■ СОФІЯ

Можливо, це найважливіша сьогодні підномінація: про суть, механізми та перспективи нинішнього світу. Рейтингова різниця між першою і другою позиціями виявилася настільки малою, що її можна вважати за статистичну похибку, — тож організатори вирішили оголосити лавреатами обидва видання.

Політологія / соціологія / культурологія

1	Енн ЕППЛБОМ. Сутінки демократії: підступна спокуса авторитаризму. — К.: HREC PRESS, 220 с. (с)	50,57
1	Степан ЛЕНКАВСЬКИЙ. Український націоналізм. Твори у 4 томах. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 560+480+528+560 с. (п)	49,29
3	Кетрін ВАННЕР. Тягар мрій: Історія та ідентичність у пострадянській Україні. — К.: Дух і Літера, 316 с. (п)	44,00
4	Павло ГАЙ-НИЖНИК. Український націонал-консерватизм: гетьманський рух. — К.: Саміт-Книга, 520 с. (п)	41,29
4	Герберт МАКМАСТЕР. Поля битв. Боротьба за захист вільного світу. — К.: Наш Формат, 424 с. (п)	33,72
5	Пол ШАРРЕ. Невидима армія. Автономна зброя та майбутнє війни. — К.: BookChef, 448 с. (п)	33,15
6	Деніел БЕЛЛ. Китайська модель. Політична меритократія та межі демократії. — К.: Наш Формат, 312 с. (п)	32,43
7	Катерина ЗАРЕМБО. Схід українського сонця. — Л.: Човен, 160 с. (п)	20,57
8	Юрій ЩЕРБАК. Вбити імперію зла: Росія - вічний ворог України. — К.: Дух і Літера, 296 с. (п)	20,43
9	Лариса ЯКУБОВА. До свободи крізь вогонь: Україна проти рашизму. — К.: Кліо, 432 с. (п)	17,43
10	Юджин М. ФІШЕЛ. Московський фактор. Політика США щодо суверенної України та Кремль. — Х.: Віват, 352 с. (п)	15,43
11	Джонатан ХЕЙБЕР. Критичне мислення. — К.: ArtHuss, 236 с. (о)	15,29
12	Алла КИРИДОН, Сергій ТРОЯН. Українська пастка для російського Левіафана. — К.: Ніка-Центр, 400 с. (п)	13,71
13	Шон МАКФЕИТ. Нові правила війни. Перемога в епоху тривалого хаосу. — К.: Наш Формат, 256 (п)	10,00

* оцінювалося 31 видання

няючи хибні погляди, насправді суперечить фактам». Подібне знаходимо й у нашій авторки: «Останнім часом Карен Стеннер, поведінкова економістка, яка заходила вивчати риси особистості два десятиліття тому, стверджує, що близько третини населення будь-якої країни має те, що вона називає авторитарною схильністю... Це спосіб мислення, а не набір ідей». А на спосіб мислення має неабияк і наперед впливає конспірологічна політологія розбещених інтелектуалів.

Епплбом пригадує стару, свого часу популярну серед еліти книжку французького есеїста Жульєна Бенда «Зрада інтелектуалів» (1927), котрий «за десять років до сталінського Вєликого терору і за шість років до приходу Гітлера до влади вже побоювався, що письменники, журналісти та публіцисти, які перетворилися на політичних підприємців і пропагандистів, підштовхують цілі цивілізації до актів насильства. Так воно і сталося». Так воно триває й донині. Пригадаймо бодай недавню ганебну істеріку старої університетської професури на жорстко адекватну ізраїльську відповідь палестинським терористам.

«Сутінки демократії» — це той самий кластер граничної стривоженості, що і «Шлях до несвободи» Снайдера: як зберегти чесноти західного світу під атаками російського тоталітаризму. «Чесноти невіддільні від інституцій», — каже Снайдер. — Щоб культивувати чесноти, потрібні інституції». А якщо інституції зневажені, обстріхані або стерилізовані, як-от у Росії? Якщо контрабанда до свідку руйнації демократичних інституцій є головним експортом Кремля на Захід? Тоді все погано, наголошує Снайдер. Бо — «немає жодних підстав припускати, що коли американці потраплять у такі самі обставини, як росіяни, то поведуться краще».

Епплбом ілюструє цю тезу на прикладі британців. Ніхто в тамтій еліті всерйоз не вірив, що країна проголошує за вихід з Європейського Союзу. Але частина інтелектуалів завзято грала виставу під назвою «Брекзит». Й одним із ключових акторів був Боріс Джонсон. Той самий, котрому українці безмежно вдячні за неабия-

яку підтримку в перші місяці вторгнення.

«Боріса Джонсона вперше я зустріла далекого вечора в Брюсселі в компанії мого чоловіка, який був другом Джонсона з Оксфорду... У Брюсселі Боріс був у статусі кореспондента Daily Telegraph, придворної газети британської партії торі». Згодом балотувався в парламент, став мером Лондона. А от те, як оцінює пана Джонсона пані Епплбом далі, помітно контрастує з нашими уявленнями. «Багато людей відзначили прикрий нарцисизм Джонсона, справді всепоглинальний, а також його неймовірні лінощі... Водночас безглуздо заперечувати, що він також має надприродну харизму, якусь геніальну рису, яка притягує людей, а також інтуїтивно вловлює настрої юрби... Він підтримував Brexit з тією ж сонячною легковажністю і тією ж зневагою до наслідків, які він вже давно демонстрував у своїй журналістиці й особистому житті».

Зрештою, приблизно так само характеризували Джонсового кумира Черчилля сучасники. Не всі, звісно, але поважні та впливові. Ті, хто, попри репутаційні вади, просували сера Вінстона партійними та урядовими шаблями. Як і тепер — просували «жартівника» Джонсона. І це не парадокс, це щось на кшталт оди демократичним інституціям, які сепарують особисті якості політика, використовуючи кращі й відкидаючи кумедні таблоїда. За тоталітаризму все навпаки.

Якось в інтерв'ю Джонсон поскаржився: «Я такий самотній, як полковник Курц». Потім довелося відхрещуватися, бо той персонаж Конрадова «Серця пітьми» — це той маніпулятор. Епплбом не ставить Джонсона на карб цю обмовку. Й не лише тому, що, попри все, романна постать полковника Курца таки притягальна. Авторка цілком науково-гонофікшну складає дифірабм художньому письму: «Щоб зрозуміти поведінку політика, потрібно не обмежуватися підручниками з політології, а вивчати літературних антигероїв». ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

■ АРОМАТ І АВТЕНТИЧНІСТЬ

«Подорож» у Сакартвело

Смачні рецепти грузинської кухні від порталу Shuba.Life

Валерія МУСХАРІНА

Грузинська кухня має давню й багату історію, на становлення якої впливали і природні особливості, і різноманіття релігій, що існують на цій невеликій території. У своїх рецептах та філософії приготування страв вона спирається на контраст пряного і гострого із широким використанням сиру, м'яса, соусів та овочів. Місцеві страви без перебільшення можна назвати справжнім мистецтвом. Вони відрізняються особливою теплотою, завдяки всій тій любові та душевності, яку вкладають грузини в їх приготування.

Важливою особливістю грузинської кухні є спеціальні методи для створення різноманітних страв з використанням кислого, кисло-жирного та кисло-яєчного смаку для створення специфічності та оригінальності страв. Грузинська кухня багата на спеції, що доповнює і ще краще розкриває смак кожної страви. Найпопулярнішими приправами грузинської кухні, безсумнівно, є хмелі-сунелі, сванська сіль, уцхо-сунелі та багато інших.

Класика: хачапурі по-аджарськи

Гарячий хліб із сиром — безпрограшне поєднання, пишуть на сайті Shuba.Life. У різних варіаціях зустрічається в різних кухнях світу: самі тільки грузини вигадали понад 50 рецептів на основі цих двох інгредієнтів. Це всіма улюблені хачапурі, найбільш відома трійця — по-імеретинськи, по-мегрельськи та по-аджарськи.

Аджарські хачапурі нагадують за формою човен, наповнений начинкою з яйця та сиру. Якщо все

приготовано правильно, то білок яйця буде пропечений повністю, а жовток залишиться сирим. За традицією, спочатку треба ламати гострі краї човника, ними перемішати начинку і лише потім їсти страву.

Вважалося, що такими хачапурі пригощали моряків, що ступали на берег. До речі, на іншому березі Чорного моря у Туреччині є дуже схожа національна страва, що зветься піде. В ідеалі для приготування потрібен грузинський

імеретинський сир. Якщо не вдасться знайти його — можна замінити в рецепті сиром сулугуні або адигейським, вони ближчі до імеретинського за текстурою і смаком. Отже, вам знадобляться:

- * борошно пшеничне — 200 г;
- * молоко 2,5% — 100 мл;
- * сіль — 1 ч. л.;
- * дріжджі сухі — 1 ч. л.;
- * вода — 50 мл;
- * олія соняшникова — 2 ч. л.;
- * сир імеретинський — 200 г;
- * сир сулугуні — 100 г;
- * яйця курячі — 2 шт.

Замішуємо тісто з борошна, молока, води та дріжджів, додаємо сіль і соняшкову олію та добре вимішуємо ще протягом приблизно 5 хвилин.

Присипаємо руки борошном і складаємо тісто в чотири шари. Тісто не має липнути до рук, але має залишатися м'яким, тому дуже важливо не переборщити з борошном. Залишаємо його в теплому місці на 60-90 хвилин — за цей час воно повинно вирости у 2-3 рази в об'ємі.

Натираємо сири в окремому посуді й додаємо зовсім небагато молока на око, аби трохи склеїти начинку і досягти пухкої консистенції. Замість молока можна використати розтоплене вершкове масло — близько 100 грамів.

Формуємо з тіста дві кульки. Розкачуємо кожну на присипаній борошном поверхні в овали. Викладаємо сирну начинку всередину і закручуємо краї по довшій стороні овалу, таким чином частина сиру опиниться всередині обідків. Зліплюємо разом довші сторони овалу на двох вузьких кінцях, аби отримати форму човна.

Викладаємо хачапурі на форму, застелену пергаментним папером, у розігріту духовку і випікаємо 15-20 хвилин за температури 200°C. Вбиваємо в кожне хачапурі по одному яйцю, бажано обирати яйця середнього розміру. Випікаємо після цього ще 3-4 хвилини. Тут головне не перетримати їх і зберегти жовток рідким. Смачного!

Толма — грузинська версія популярної страви

Толма — це грузинська назва невеликих голубців із виноградного листа, фаршированого м'ясом і рисом. Ця страва зустрічається в різних країнах: у Туреччині, Вірменії й Азербайджані це долма, у Греції — долмадес, а ось у Грузії — толма.

Начинка толми зазвичай складається з м'ясного фаршу, рису, різних трав та спецій, але ви можете зустріти й овочеві варіанти з помідорів, солодкого перцю, кабачків і баклажанів. Традиційно грузинські голубці роблять із листя винограду і капусти, але інколи зустрічаються більш екзотичні варіації, наприклад із листя липи або айви.

Експерти Shuba.Life рекомендують подавати страву теплою, з ложкою сметани. Гарним гарніром до неї стане гомі — кукурудзяна каша із сулугуні. Отже, вам знадобляться:

- * яловичина — 400 г;
- * свинина — 400 г;
- * рис — 150 г;
- * цибуля ріпчаста — 2 шт.;
- * кінза свіжа — 50 г;
- * базилік, гілочка — 50 г;
- * кріп, гілочка — 20 г;
- * естрагон (тархун) — 20 г;
- * листя виноградне — 40 шт.;
- * сіль — за смаком.

М'ясо миємо й нарізаємо шматками. Цибулю й часник очищуємо. Прокручуємо все разом через м'ясорубку з дрібною насадкою.

Рис промиваємо, заливаємо 300 мл води, солимо й варимо 10 хвилин на маленькому вогні. Потім охолоджуємо і додаємо у фарш. Кладемо всі спеції, сіль, подрібнену зелень та перемішуємо. Виноградне листя обдаємо окропом і загортаємо в нього рулетиками фарш.

Складаємо рулетики в каструлю, заливаємо гарячою водою та тушкуємо на маленькому вогні протягом 30 хвилин. Подаємо зі сметаною або мацоні. Смачного!

Карпатське чанахі з квасолею — українська версія грузинського хіта

Узагалі чанахі — це грузинська страва, але ми її адаптували до свого смаку і зробили трошечки українською. Вона має неповторний смак завдяки поєднанню м'яса, овочів та квасолі. В грузинській версії використовують баранину, але ви можете взяти будь-яке інше м'ясо або взагалі від нього відмовитися, якщо ви вегетаріанець або постугете. Страва все одно вийде ситною, повноцінною і смачною. Української особливості чанахі надають білі гриби, які додає до інших інгредієнтів автор каналу «Паланиця». Вам знадобляться:

- * м'ясо — 700 г;
- * картопля — 1 кг;

- * квасоля відварена — 500 г;
- * білі гриби — 300 г;
- * цибуля — 1 шт.;
- * часник, зубчики — 2 шт.;
- * вода — 300 мл;
- * сметана — 300 г;
- * базилік сушений — 10 г;
- * сіль — за смаком;
- * перець чорний мелений — за смаком;
- * приправа «Італійські трави» — 10 г;
- * суміш спецій універсальна — за смаком;
- * олія — 60 мл;

М'ясо промиваємо, нарізаємо кубиками та маринуємо з сіллю, спеціями й олією на кілька годин.

Квасолі попередньо варимо до готовності. М'ясо обсмажуємо в олії до напівготовності, додаємо подрібнену цибулю, часник і білі грибочки. Смажимо, помішуючи, 10 хвилин.

Потім додаємо нарізану кубиками картоплю й підсмажуємо, перемішуючи, до зарум'янення. Накриваємо кришкою і тушкуємо 10 хвилин. Додаємо квасолі, перемішуємо і готуємо ще 5 хвилин. Далі вливаємо воду, сметану, кладемо базилік, італійські трави, сіль, перемішуємо й накриваємо кришкою. Тушкуємо все разом кілька хвилин і подаємо до столу! Смачного!

Сациві з курки по-грузинськи — рецепт на мільйон

Класичне сациві з курки по-грузинськи — це холодна закуска в густому соусі на основі волоських горіхів. Додавати за смаком можна різні спеції, кінзу та зерна грана-

та. Така страва урізноманітнить буденні обід чи вечерю або ж стане окрасою святкового меню.

Приготувати сациві з курки доволі просто, це щось між тушкованою

куркою та соусом до м'яса. Подається така страва холодною, а смак залежить від правильно підібраних горіхів. Не хочете курку — візьміть гусака, індичку та навіть рибу! Смак звичайних продуктів розкривається по-новому саме завдяки волоським горіхам. Вам знадобляться:

- * курка — 1 кг;
- * волоські горіхи — 600 г;
- * часник, зубчики — 8 шт.;
- * цибуля ріпчаста — 3 г;
- * кінза, пучок — 1 шт.;
- * оливкова олія — 2 ст. л.;
- * білий винний оцет — 2 ст. л.;

- * суміш спецій універсальна — за смаком;
- * сіль — за смаком;
- * гранат у зернах — за смаком.

Курку промиваємо у холодній воді та просушуємо паперовими рушниками. Кладемо в каструлю і заливаємо холодною водою. Туди ж кладемо одну очищену цибулину, зубчики часнику та декілька гілочок кінзи.

Ставимо каструлю на середній вогонь та доводимо до кипіння, прибираючи піну, яка утворюватиметься. Бульйон солимо за смаком та продовжуємо варити курку до готов-

ності, близько години. Як тільки курка буде готовою — дістаємо її з бульйону.

Готуємо соус. Цибулю, що залишилася, чистимо і нарізаємо дрібними кубиками. Розігриваємо на пательні оливкову олію та підсмажуємо на ній цибулю на маленькому вогні до прозорого стану. Дайте трохи вистигнути.

Горіхи чистимо від шкаралупи та подрібнюємо разом із цибулею до стану кашки. Можна це зробити через м'ясорубку, блендером або за допомогою кухонного комбайна.

Викладаємо горіхову масу на сковорідку чи в каструлю з товстим дном.

Вливаємо туди частинами бульйон, постійно помішуючи. Соус має набутти консистенції рідкої сметани. Доводимо соус до кипіння на маленькому вогні та продовжуємо уварювати до консистенції густої сметани, близько 10 хвилин.

Наприкінці додаємо сіль та спеції, перемішуємо. Вливаємо оцет та знімаємо з вогню. Курку розділяємо на окремі невеликі шматочки, не залишаючи кістки. Заливаємо її соусом, перемішуємо та повністю остиджуємо. Подаємо сациві, прикрасивши кінзою та зернами граната. Смачного! ■

■ ВИДЕОТРАНСЛЯЦІЯ

Гарна парочка — Грицько та Одарочка

На Полтавщину повернулися білі лелеки, за життям яких стежить увесь світ

Ганна ВОЛКОВА

Уже за дві хвилини після зустрічі улюбленці багатьох поціновувачів живої природи і тих, хто має звичку підглядати за чужим життям, покохалися. І далі продовжували спарюватися щогодини. Та медовий місяць у них триватиме трохи більше тижня, а потім ознаки статевої приналежності у птахів зникнуть на цілий рік.

Про ці та інші нюанси улюблених українцями птахів розповів кандидат біологічних наук, доцент навчально-наукового центру «Інститут біології та медицини» Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, за сумісництвом науковий співробітник Національного природного парку «Пирятинський», автор ютуб-канала «Лелека Грицько» Анатолій Подобайло.

Чому чорногузи повертаються додому окремо?

19 березня 2024 року, 17:43. Цього дня у цей час зафіксовано повернення знаменитого білого лелеки Грицька до свого гнізда у селі Леляки Пирятинської громади Лубенського району на Полтавщині. 23 березня о 15:34 до нього приєдналася Одарка. І тепер парознову буде нерозлучно аж до серпня, коли відлетить у вирій.

У цьому повідомленні години з хвилинами, як кажуть, не для красивих слів. Оскільки колектив науковців Національного природного парку «Пирятинський» установив на лелечому гнізді вебкамеру й запустив стрім на YouTube під назвою «Лелека Грицько», то кількості шанувальників Грицька та Одарки днями й ночами сидять біля екранів своїх гаджетів і слідкують за гніздовим життям цих прекрасних птахів. Заодно обмінюються своїми враженнями і думками в чаті. Щоб підтримати унікальний проєкт, ТОВ «Леляківське» оголосило, що подарує смачний приз — набір молочної продукції під торговою маркою «Леляківська сироварня» — тому, хто першим побачить повернення окремо Грицька й Одарки у гніздо й напише про це в чаті, вказавши точний час прильоту.

Про повернення Грицька першою повідомила мешканка Київської області, якій підприємство вже відправило подарунок, — розповідає Анатолій Подобайло. — А за другий приз у чаті виникла суперечка. На нього з'явилося одразу два претенденти. Одна вболівальниця лелечої пари звинуватила свого «колегу» в тому, що він у чаті заради сиру, а той образився: «Не треба мені вашого сиру!». «Тут Одарка прилетіла, а люди гиркаються за сир!» — почали усмиряти їх інші.

А загалом відеотрансляція у прямому ефірі — це винятково пізнавальне й позитивне відео. Насамперед вона має на меті збір наукової інформації про гніздове життя лелек білих (вони ж чорногузи, буслі, бузьки). Відеоматеріал використовують науковці й студенти кафедри екології та зоології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Глядачі ж з усього світу просто бонусом отримали безоплатну «розважальну програму». У Європі такі стріми не новина. Їх використовують Німеччина, Румунія, Польща, Чехія. Але в Україні він єдиний.

До речі, саме Анатолій Подобайло «призначив» родину бузьків об'єктом цілодобового дослідження задля науки тільки тому, що він живе поряд зі стовпом, на якому вони звили гніздо, бо це економило кошти на прокладання кабелю до його хати. А вже

глядачі на початку стріму дали імена птахам. Наразі канал має 21,6 тисячі підписників.

Так ось, Грицько, як і минулого року, прилетів першим з лелек на всю округу. Одарка з'явилася на чотири дні пізніше (минулоріч — на п'ять днів). І це викликало закономірне запитання підписників каналу: чому вони повертаються окремо?

— Відколи Одарка й Грицько відлетіли у теплі краї, вони не були парою, — пояснює Анатолій Подобайло. — В Африці лелеки, які є моногамними птахами, не розмножуються, відтак їм не треба паруватися, щоб відкласти яйця. Їхні статеві залози активуються лише в ту пору року, коли вони розмножуються. Але цей період триває всього з тижень. І як тільки він закінчується, статеві залози перестають функціонувати, зменшуючись у десятки разів. А якщо вони «вимкнені», то й усі ознаки анатомічних відмінностей згладжуються. Це така еволюційна перевага птахів, які 90 відсотків своєї енергії витрачають на можливість літати.

Але чому першим повертається самець?

— Так закладено природою, це притаманно багатьом птахам. Його завдання — знайти вільне гніздо у сприятливому природному середовищі, аби там було достатньо корму, щоб можна було прогодувати сім'ю. А самка повертається на все готове. Ті самці, які зволікають з перельотом, ризикують залишитись у гірших умовах.

Учасники обговорення побоювалися, що Одарка, можливо, не прилетить через воєнні дії в Україні...

— Лелеки, як бачимо, завжди повертаються до своїх гнізд. Ті, що гніздяться на Правобережжі, мають два міграційні шляхи: з боку Карпат і з боку Буковини. Але вчені досі, як не дивно, не мають повного уявлення щодо міграційних шляхів перелітних птахів, що гніздяться на Лівобережній Україні. Нам поки не відомо, проходять вони по східному берегу Чорного моря чи по західному, в яких місцях птахи зупиняються відпочити.

Поліетиленові пакети як матеріал при будівництві гнізда буслів

■ Чи можете ви з упевненістю сказати, що бусол, за яким ведеться спостереження, це Грицько? Ви його ідентифікували по кільцю?

— Упевнені на сто відсотків. Бо вже за пів години після повернення птаху приземлившись на подвір'ї нашого співробітника, який минулого року підгодував його рибкою. Так спрацювала його пам'ять. Інстинкт чужого птаха не дозволив би йому набли-

Вони знову — «подружжя».

зитись до людини.

Ні Одарка, ні Грицько не закільцьовані — дорослі птахи не даються в руки, щоб можна було провести таку процедуру. Закільцьовати можна лише пташенят, коли вони вже підросли, але ще не літають.

■ П'ятьох дитинчат цієї пари лелек ви закільцьовали минулого літа. Чи відома вам їхня доля? Пригадую, ви сподівалися дізнатися про неї від бьордвотчерів, тобто любителів дивитися за птахами, яких немає у світі.

— Певно, леляківські лелеки не потрапили в їхні біноклі. На даний момент жодне орнітологічне товариство не отримувало інформації про минулорічний виводок.

■ В очікуванні «другої половинки» Грицько більшість часу проводив у гнізді. Дехто вважав, що він сумував на самоті. Хтось знаходив цьому пояснення — «він не бабій». А хтось, навпаки, не був упевненим у тому, що у його гніздо не підсяде «інша краля». Чи притаманна взагалі лелекам вірність?

— Багато хто прагне наділити диких птахів людськими якостями. Але ні про сум, ні про вірність я не говорив би. Я б сказав, що у лелек розвинена прив'язаність до рідного гнізда, тому вони й повертаються в нього на правах господарів.

■ Так до Грицька повернулася саме Одарка, а не якась «інша краля»?

— Один з наших модераторів повідомив про білу пляму під крилом птаха. Така сама пляма була і в Одарки, яка є її індивідуальною особливістю і яку відзначали модератори минулого року. Тому з великою вірогідністю можна сказати, що так, це Одарка.

■ Часто любителі стріму на ютуб-каналі висловлюють невдоволення тим, що у гнізді майорять поліетиленові пакети. Чому ви їх не прибрали?

— Їх іще минулого року приніс сам Грицько. Для нього вони — зручний будівельний матеріал. Поліетилен переплився з гліллям, підстилкою гнізда. Навіть вітри за цілий рік їх не видули звідти. Дуже скоро птахи понаносять ще й нових. Нехай це нагадає всім нам, що треба зробити нашу країну чистою. Їхнє гніздо — відображення екологічного стану місцевості. Але це приватна територія, куди ми не маємо права втручатися, якщо тільки гніздо не зазнає значних руйнувань чи не впаде.

Час подумати про діток.

Розправити крила на Батьківщині. Фото надані Національним природним парком «Пирятинський».

■ Дехто пропонував, жартома чи всерйоз, помити лелекам пір'я...

— Пір'я у птахів має бути змащене жиром. Щоб не так зношувалося й зберігало еластичність.

■ Особливе пожавлення в чаті викликають моменти спарювання птахів. Перше сталося буквально за дві хвилини після їхньої зустрічі. І потім вони відбувалися, за спостереженнями учасників чату, щогодини.

— Таке активне статеве життя лелек триватиме найближчий тижень, аж доки самка не завершить повну кладку. Вона має лише один яєчник, тому відкладає не так багато яєць. Хоча Грицько й Одарка у нас рекордсмени

в цьому плані — минулого й позаминулого сезонів вони виховали по п'ятеро пташенят. Це унікальне явище, адже, як правило, родина лелек виховує двох-трьох дітей.

«Сподіваюсь, мешканцям села і тим, хто дивиться трансляцію, Грицько з Одаркою принесуть діточок!» — висловлює думку учасник чату пан Артем.

А для когось, як-от для харків'янки Ольги, запущений стрім — це можливість бачити рідну землю. «У березні 22-го року ми з родиною втікали з Харківщини, тепер далеко від дому, в Німеччині. Дякую за можливість бачити Україну», — написала жінка. ■

Сергій Ребров

головний тренер національної збірної України з футболу

«Перемоги збірної України в «плей-оф» відбору ЧС-2024 — для нашої країни, людей, захисників, які відстоюють нашу свободу».

Григорій ХАТА

Збірна України їде на чемпіонат Європи-2024 до Німеччини. Проритися на Євро виявилось справою непросту, утім одну з трьох путівок, яку УЄФА в березні розіграло в «плей-оф» між рейтинговими командами Ліги націй, що не потрапили на ЧС через основний раунд відбору, дісталася Україні. Тож «синьо-жовті» вчетверте поспіль гратимуть у фінальній частині континентального форуму.

А в обох матчах «плей-оф» відбору ЧС-2024 українська команда добряче полоскотала нерви своїм шанувальникам, адже кожного разу (і у півфіналі, й у фіналі) їй доводилося наздоганяти суперника й рятуватися від футбольних ускладнень (якщо додатковий час чи серія післяматчевих пенальті) під завісу поєдинків. Свої переможні м'ячі у ворота Боснії та Герцеговини, а також Ісландії підопічні Сергія Реброва забивали в останні десять хвилин основного часу. При цьому обидва матчі завершилися з однаковим рахунком — 2:1 — на користь українських футболістів.

«Я не буду здивований, якщо виявиться, що в аптеках зник валідол. Звичайно, хочеться здобувати результат якомога швидше і спокійніше, але що маємо, те маємо», — одразу після успішного проходження відбору заявив півзахисник української збірної та лондонського «Арсеналу» Олександр Зінченко.

Головний тренер «синьо-жовтих» Сергій Ребров зазначив, що його підопічні, подолавши два бар'єри в «плей-оф», здобули дуже важливу перемогу для всього українського народу: «І до фіналу, і після ми говорили, що ці здобутки — для нашої країни, людей, захисників, які відстоюють нашу свободу».

«Дякую, збірна, за надважливі емоції для всієї країни!» — відзначив вагомість успіху українських футболістів пре-

ЗБІРНА

Неймовірна робота

Національна команда України вчетверте поспіль гратиме у фінальній частині футбольного єврофоруму

Відновившись після травми, у фіналі «плей-оф» відбору ЧС-2024 проти Ісландії Віктор Циганков сказав своє вагоме слово, зрівнявши рахунок у матчі.

Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

зидент України Володимир Зеленський.

Україну звідусіль вітають з виходом на Євро. Одним із перших добрих слів українській команді надіслав президент Ісландії Гвюдні Йоуганнссон: «Вітаю, Україно. Це був гарний матч і заслужена перемога. Удачі на Євро-2024!».

Новоспечений очільник УАФ Андрій Шевченко повідомив, що одразу після вирішальної перемоги над Ісландією отримав велику кількість дзвінків та повідомлень з привітаннями.

«Це були дуже складні для

нашої збірної матчі. Ми розуміємо, що в таких поєдинках, коли ти припускаєшся якоїсь помилки, вона може коштувати дуже дорого. Тому в зустрічі з Ісландією була помітна певна нервовість. А от у другому таймі, коли ми вже почали добре контролювати м'яч, хлопці знайшли свою гру», — зауважив Шевченко.

У вирішальному матчі з Ісландією українська команда мала неймовірну підтримку. На «Міському стадіоні» у Вроцлаві, де, як відомо, мешкає величезна українська громада, підопіч-

ні Реброва перебували в комфортній і надихаючій атмосфері.

«Можна сказати, що в цьому поєдинку ми грали, як удома, при своїх трибунах, коли 30 тисяч фанатів тебе женуть вперед. І це додає неймовірної впевненості, якщо тебе так підтримують. На виїзді з Боснією і Герцеговиною було важче. Я можу лише подякувати вболівальникам за таку атмосферу. Сьогодні ми реально показали, напевно, не в першому таймі, а в другому, на що ми здатні й що таке збірна України», — заявив автор двох результативних передач у грі з

ТАБЛО

Чемпіонат Європи. Кваліфікація. «Плей-оф». Шлях В. Фінал.
Україна — Ісландія — 2:1 (Циганков, 54; Мудрик, 84 — А. Гудмундссон, 30; У: Лунін, Конопля, Забарний, Матвієнко, Миколенко, Малиновський (Зінченко, 64), Бражко, Циганков (Талочеров, 88), Судаков, Мудрик, Ярмчук (Довбик, 72)).

ісландцями, півзахисник «Шахтаря» Георгій Судаков.

Водночас емоції потроху стихають, і після шалених березневих пригод, як охарактеризували в УАФ «плей-оф», національна збірна вже фокусується на європейському форумі.

Як повідомила пресслужба УАФ, на початку червня національна збірна України в темпі «три матчі за дев'ять днів» проведе на полях суперників товариські матчі з командами Німеччини, Польщі та Молдови. А згодом, вже в офіційному режимі, на українських футболістів чекатимуть матчі групового етапу ЧС — проти Румунії (17 червня, в Мюнхені), Словаччини (21 червня, в Дюссельдорфі) та Бельгії (26 червня, в Штутгарті). І там вітчизняні збірники готуються показати хороший футбол. «Я думаю, що в нас є всі шанси вийти з групи. Ми вже знаємо наших суперників і будемо готуватися», — каже Судаков.

Перед стартом Євро українська команда отримала прекрасний ігровий досвід, який, без сумніву, додасть їй впевненості на німецьких аренах. «Сергій Ребров виконав просто неймовірну роботу, адже він узяв команду в дуже складний момент. Він повністю змінив її, у збірної з'явився напрочуд міцний характер. Навіть коли ми поступалися 0:1, було зрозуміло, що команда не зламається, а буде боротися до кінця. У цьому сезоні ми побачили дуже багато «камбеків», і це хороший момент», — визнав Андрій Шевченко. ■

ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Розв'язка близько

Після перерви на матчі збірних клуби УПЛ розпочали вирішальну частину чемпіонату

Олексій ПАВЛИШ

Після виконання збірною завдання з виходу на Євро-2024 представники УПЛ у піднесеному настрої повернулися до внутрішніх змагань, де на них чекає розв'язка сезону — у квітні і травні визначаться чемпіон та володар «срібла» і «бронзи», а також володар Кубка та команди-невдахи, котрі вилетять до Першої ліги.

Головними претендентами на «золото» після перших п'яти «весняних» турів є наші гранди — «Шахтар» і «Динамо»: «гірники», маючи два матчі в запасі, вийшли на чисте перше місце, а кияни у разі перемоги в перенесених поєдинках обійдуть і «Дніпро-1», і «Кривбас».

Минулоgo тижня і «Шахтар», і «Динамо» влаштували голу фєєрію, «на класі» розгромивши «Оболонь» і «Ворсклу» відповідно. І у складі донецчан, і

у «біло-синіх» погоду на полі робили саме збірники та ті, хто має шанси потрапити до головної команди найближчим часом. Так, у протистоянні «гірників» з «Оболонню» фєєрив Мар'ян Швед, котрий відновився після травм і знову прагне грати за збірну.

А розгромити «Ворсклу» динамівцям допомогли голи стабільних гравців збірної — Шапаренка, Ваната (який зміцнив лідерство у бомбардирській гонці) та Андрія Ярмоленка, котрий нарешті повернувся на поле після важкої травми коліна. Досвід капітана «Динамо» і збірної точно знадобиться команді Реброва в Німеччині, тож 34-річний нападник має два місяці для повернення до найкращих кондицій.

«Радий повернутися на поле, дякую всім, хто допомагав це зробити. Дякую родині, друзям та партнерам по команді за підтримку!» — прокоментував свій

Капітан «Динамо» Ярмоленко відзначив повернення на поле голом «Ворсклі».

Фото: ФК «Динамо».

камбек Ярмоленко.

Намагається не збавляти темп і «Кривбас», який після трьох перемог поспіль має найбільше шансів на те, аби нав'язати боротьбу «грандам». Криворіжці вже поступово готуються й до дебюту в єврокубках: за словами віцепрезидента клубу Артема Гагаріна, «Кривбас» у разі кваліфікації до євротурнірів (а до цього все йде) розглядає варіант із проведень матчів у Німеччині.

Претендують на місце у зоні Ліги Європи та Ліги Конференцій і «Дніпро-1» з «Рухом».

А от медальні перспективи «Полісся» виглядають туманними — після чотирьох поразок поспіль житомирці вилетіли з топ-5. Утім «Полісся» має шанс для виходу в єврокубки і через Кубок: у півфіналі дебютант УПЛ цього тижня зіграє з «Ворсклою». Ще одного фіналіста визначать між собою «Шахтар» і «Чорноморець».

До слова, саме «моряки» в минулому турі засмутили житомирський колектив, завдавши в гостях супернику розгромної поразки. «Це було найкраще відображення того футболу, в який ми

ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 22-й тур. «Оболонь» — «Шахтар» — 0:3, «Полісся» — «Чорноморець» — 1:4, «Верес» — «Кривбас» — 0:2, «Минай» — «Олександрія» — 2:2, «Зоря» — «Металіст-1925» — 2:1, «Ворскла» — «Динамо» — 1:5, «Колос» — «Дніпро-1» — 0:2, «Рух» — «ЛНЗ» — 1:0.
Турнірне становище: «Шахтар» — 46 (20 матчів), «Кривбас» — 46, «Дніпро-1» — 42, «Динамо» — 41 (19), «Рух» — 39, «Полісся» — 33, «Ворскла» — 29, «Чорноморець» — 26, «ЛНЗ» — 25, «Колос» — 24 (21), «Олександрія» — 24 (21), «Зоря» — 22 (19), «Оболонь» — 18 (21), «Верес» — 16 (21), «Металіст-1925» — 16, «Минай» — 14 (21).

хочемо грати», — заявив очільник одеського колективу Роман Григорчук.

Залишившись без головного тренера, а «Полісся» активно шукають наступника для Юрія Калитвинцева. І подекуди, що серед можливих кандидатів президент клубу Геннадій Буткевич розглядає нинішнього наставника «Чорноморця». Начебо тренер уже провів попередні перемовини й передбачається, що його переїзд з Одеси до Житомира може відбутися в літнє міжсезоння. ■

НАДИХНУЛИСЯ

Альбом Бейонсе став навчальним курсом?

Нова програма для історично чорних університетів

Лада ОСА

Фонд «Історично чорні коледжі та університети» (Historically Black Colleges and Universities, HBCU) створив навчальний курс, надихнувшись останнім альбомом американської співачки Бейонсе Renaissance. Про це пише щотижневий американський часопис про музику Billboard.

Програма, підготовлена Джастіном Калхуном, Леслі Холлом і Чауною Лоусон з програми HBCU, слугуватиме освітнім ресурсом, призначеним для вшанування, аналізу та відзначення радості, стійкості, інновацій та спадщини чорношкірої квір-спільноти. Навчальний план запропонують 30 історично темношкірим коледжам та університетам, включно з Університетом Говарда, Університетом А&Т Північної Кароліни, Університетом А&М Prairie View та Університетом Шоу.

Незважаючи на відсутність прямої співпраці з Бейонсе, Леслі Холл описав процес створення як «бездоганний», відзначивши глибокі знання команди та мережу в академічній спільноті.

«Ми знали, куди звернутися, щоб підключити потрібні ресурси до однієї з її пісень і побудувати з цього курс. Це насправді свідчення від начитаних та освічених людей», — сказав Холл в інтерв'ю Billboard.

Усього включили шість тем, що становлять основу навчального плану, а саме: «Розширення можливостей

і самосприйняття», «Інтерсекціональність і інклюзивність», «Соціальна справедливість і активізм», «Стійкість і подолання різноманітності», «Художнє вираження та оповідання» та «Спадщина та історія».

Альбом Renaissance, випущений влітку 2022 року, досі залишається справжнім культурним хітом. Він отримав чотири премії «Греммі» — зокрема, історичну перемогу за найкращий танцювальний/електронний альбом (містив два з десяти найкращих хітів Billboard Hot 100 — Break My Soul (№ 1) і Cuff It (№ 6), став рекордним туром співачки та кращим документальним концертним фільмом із рекордними касовими зборами.

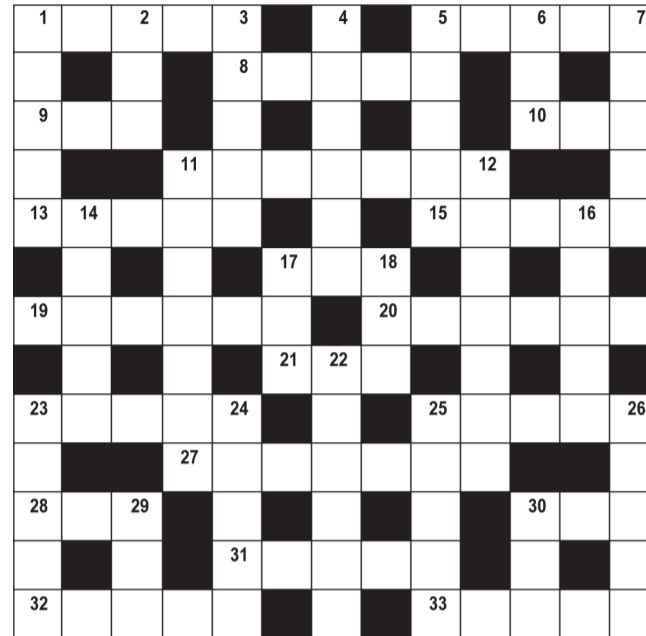
У своєму альбомі Renaissance Бейонсе співпрацювала з трансгендерними активістами та музикантами, такими як Хані Діжон і Тс Медісон. Ця співпраця забезпечила важливу платформу для їхніх голосів, знаменуючи помітний момент інклюзивності в мейнстрімній музичній індустрії.

Досліджена «ода» темношкірим квір-кореням танцювальної музики, відфільтрована кризь глибокі особисті стосунки Бейонсе з її покійним дядьком Джонні, вразила шанувальників виконавиці по всьому світові та висвітлила важливі меседжі чорного квір-мистецтва й культури.

Хоча ця навчальна програма не залежить від

Бейонсе, зірка постійно використовує свої ресурси та платформу, щоб підкреслювати та підтримувати Фонд «Історично чорні коледжі та університети». Зокрема, вона продемонструвала його культуру та історію у своєму документальному фільмі Netflix «Повернення додому» 2019 року та виступі на американському музичному фестивалі Coachella. ■

Курс, натхнений Бейонсе, буде розісланий 30 американським університетам.
Фото: Julian Dakdouk.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №14

По горизонталі: 1. Бог-громовержець у давніх слов'ян. 5. «... вишневий коло хати, хрущі над вишнями гудуть» (Тарас Шевченко). 8. Гравюра на міді або цинку з малюнком, протравленим кислотами. 9. «Яйце» латиною, яке зустрічається в різних сентенціях. 10. Хрещений сина чи доньки. 11. Навчально-адміністративне управління факультетом. 13. Головна премія Американської кіноакадемії. 15. У давньогрецькій міфології бог західного вітру, легкий і приємний вітерець. 17. Заряджений атом або молекула. 19. Степова антилопа з незвичним «хоботком». 20. Пластикові чи металеві рамки, в якій тримаються скельця окулярів. 21. Японська холодна зброя типу стилета. 23. Оголошення. 25. Один із керівників Севастопольського збройного повстання 1905 року, чийми «дітьми» були Паніковський і Шура Балаганов. 27. Стилістична фігура в поезії, що полягає в повторенні однакових слів на початку кожного рядка чи однакових рядків на початку кожного катрена. 28. Сировина для виготовлення суші та саке. 30. Підвищення морського дна на мілководді. 31. Офіційно встановлений розмір оплати чи оподаткування чогось. 32. Складка шкіри, в якій кенгуру виношує свою малечу. 33. Довгий мисливський собака.

По вертикалі: 1. Зерно для курчат. 2. Місто мрії Остапа Бендера. 3. Кімната в готелі. 4. Одна з найменших держав світу. 5. Штучний камінь зі скла чи кришталю. 6. Бойовий підрозділ «Правого сектору». 7. Авторитет, предмет обожнювання та наслідування. 11. Литовська назва річки Двіна. 12. Твердження, що вимагає доведення. 14. Закопане в землю золото. 16. Один зі списків (варіантів) старослов'янської пам'ятки, що відрізняється від інших списків цієї ж пам'ятки мовними особливостями. 17. Псевдо Містера з оперети «Принцеса цирку». 18. Перший мореплавець. 22. Давньогрецька ваза. 23. Біла святкова скатертина. 24. Ім'я відомої фітнестренерки з проєкту «Зважені та щасливі». 25. Форма написання літер при друкуванні. 26. Цупка глянсувата шовкова або бавовняна тканина. 29. Прісноводна вусата риба. 30. Переможець кози в казці про зайчикову хатку. ■

Кросворд №13 від 27 березня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

— Слухай, ти як на рибалку вживатись зміг?
— Я їй ванну зробив з піною.
— І це її зупинило?
— Монтажна піна будь-кого зупинить.

У тролейбусі жінка похилого віку намагається поступитися місцем дуже худому парубкові:
— Сідай бідненький, ти що ж

худий такий? Хворієш чи що?
— Ні, дякую. Студент я.
— Ну давай хоч плащ твій отримай!
— Це не плащ, це мій друг Коля!

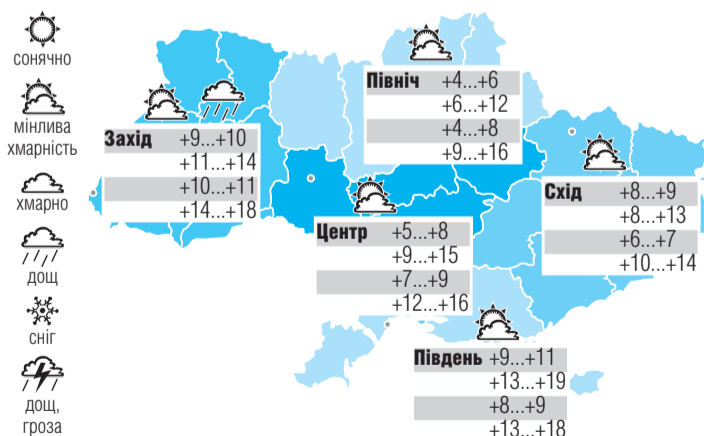
В окуліста:
— Яку я букву показую?
— А де ви?

ПОГОДА

4—5 квітня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, без опадів. Вітер північно-західний, 1-2 м/с. Температура вночі +7...+8, удень +10...+14. Післязавтра вночі +8...+9, удень +11...+15.

Курорти Карпат: хмарно, без опадів.
Славське: вночі +4...+5, удень +7...+9.
Яремче: вночі +2...+4, удень +7...+10.
Міжгір'я: вночі +5...+6, удень +8...+9.
Рахів: уночі +5...+6, удень +8...+10.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенкі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проєкти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009014 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 70
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини
Тираж 58168